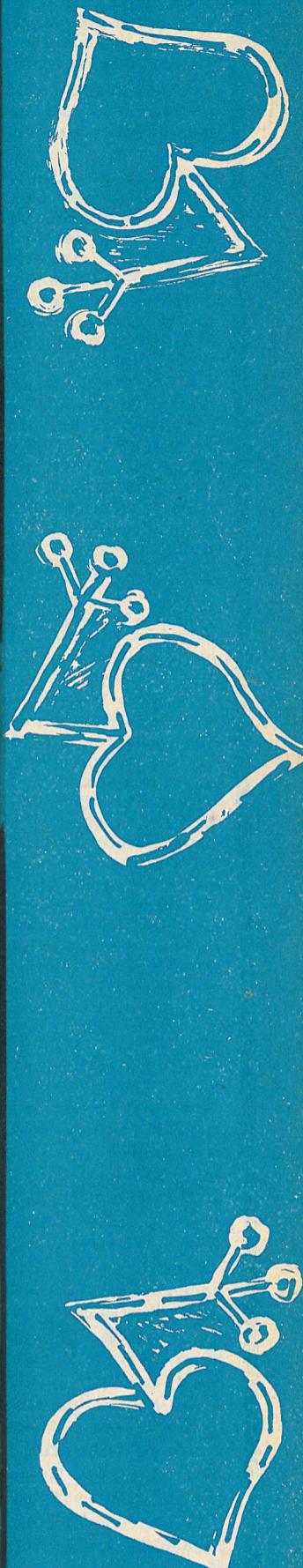

**10 ROKOV ČASOPISU
LAT CZASOPISMA ŽIVOT**

KULTURNÉ
SOCIÁLNI
ČASOPIS
JÚN – CZERWIEC
Nr 6 1968
CENA 1 ZŁ

ŽIVOT
10 ROKOV

UŽ 10 ROKOV...

Cas plynne nezadržateľne a všetci podliehamo jeho vôle. V procese pôsobenia času nielen starneme, nielen získavame skúsenosti, ale tiež nechávame po sebe trvalé stopy našej existencie. Týka sa to všetkých a každého zvlášť...

V tomto diele času jedno je charakteristické. Zriedka kedy sa pozastavime nad hromadným efektom našich činov. Až nejaká príležitosť nám pripomene, že predsa minulo už toľko a toľko rokov.

V prípade nášho časopisu uplyva v júni desať rokov od času, keď sa ukázal ako spoločensko-kultúrny mesačník. Na pozadi tohto skromného výročia hodno sa zamyslieť nad úlohou tohto svojkrásneho časopisu, ktorého adresátom je česká a slovenská národnostná menšina. Nebude to prvý tohto typu dialóg s čitateľom. Snažili sme sa využívať každú príležitosť aká sa nám naskytvala tak na stránkach nášho Života, ako aj v bezprostredných stretnutiach, aby konfrontovali vzájomné názory, poradí sa našich čitateľov, a tiež presvedčiť ich, keď bolo potrebné. Možno práve preto, že redakcia pôsobila opierajúc sa o terén, že sa snažila reprezentovať najživšie, pre terén obyvaný českou a slovenskou menšinou, otázky a problémy si nás časopis našiel trvalé právo občianstva medzi krajanmi. Dokazuje to 10 uplynulých rokov. A tiež aj to, že stálym predplatiteľom je každy šiesty človek z nášho prostredia. Pribliadajúc k tomu, že tieto oblasti majú aj inú, poľskú a československú tlač, že napriek tomu — ako vyplýva z našich výskumov — každé číslo Života je očakávané práve pre jeho špecifickú problematiku do určitého stupňa spojeniu s prostredím, preto edícia Života sa stáva zaujímavou zo spoločensko-sociologického zorného uhla.

Taký vlastné pohľad je potrebný nielen pri príležnosti spomenutého výročia. Nikto ešte totiž neprevádzal výskumy v odvetví krajanského života taknej národnostnej skupiny, akou je práve naša česká a slovenská menšina v Poľskej Ľudovej republike. Samozrejme boli uverejnené doma aj v zahraničí rôzne články na túto tému, spravidla prialské, ale veľmi úryvkovité, a neraz dokonca aj emocionálne. Keď sa niekto v budúcnosti bude chcieť zaoberať touto problematikou, či Poľská akadémia vied, či Matica Slovenska, a zaoberať sa oplatí, lebo je to téma nová, zaujímavá a skoro panenská, vtedy sa ukáže, že tlačový orgán Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov, mesačník Život je baňou materiálov z tohto odvetvia, materiálov pramenných, konkrétnych. Budú slúžiť ako cestovný ukazovateľ k podrobnejšímu tematickému výskumu. A to treba asi započítať ako trvalú zásluhu časopisu, ktorého prvé ročníky podliehajúc pôsobeniu práva štvrtého rozmeru začínajú žltým. Hodno pri tom podotknúť, že Novinársky odbor bratislavskej univerzity prvý spozoroval možnosti v tomto smere a zveril jednému zo svojich absolventov napisť diplomovku na tému Život — časopisu pre krajanov v Poľsku. Práca bola prijatá.

Povedali sme, že Život môže slúžiť ako cestovný ukazovateľ k spoločensko-sociologickým výskumom prostredia českej a slovenskej národnostnej menšiny žijúcej v Poľsku. Uvedomujeme si, že nenahradí on vedeckých výskumov a to zároveň z príčin formálnych ako aj iných. Formálne príčiny — malá obsažnosť časopisu. Treba tu zmestíť všetko čo v presvedčení redakcie je nevyhnutné pre čitateľa. Najviac pohľajúcim stránky časopisu je rubika českej a slovenskej literatúry, ktorá je výberaná spôsobom vyhovujúcim našim krajanom. Treba totiž vedieť, že ešte stále je príliš malo literatúry v knižničiach Spoločnosti, hlavne kniží slovenských. Zadovazenie tejto literatúry nie je iba odbernením malých rámov Života, ale tiež východiskom zabezpečenia reálnych potrieb v tomto odvetví. Ochotne by sme uvítali takú situáciu, v ktorej by sa nás časopis obmedzoval iba na recenzie. Ďalej musíme zdôrazniť, že sme jediným časopisom, ktorý si vytýčil cieľ rozoberať otázky zaujímajúce krajanov na Spiši, Orave a v českých strediskách a to v mnohých oblastiach — v oblasti poľnohospodárstva, v oblasti právnickej, mládežníckej a ženskej problematiky a tiež všeobecnej problematiky, ktorá sa sústredí na dvoch stránkach, kde sú uverejňované listy čitateľov. Tým sa podstatne lišíme od iných novín, ktoré prichádzajú do týchto oblastí.

Snažili sme sa tiež obširne predstavovať v Živote organizačne pôsobenie našej Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a všetko to, čo s ním malo aspoň najmenšiu spojitosť. Keď dnes pri príležnosti výročia spominame to, čo o. i. spravil nás časopis, kladieme najväčší dôraz na to, čo ešte nebolo úplne, ako by povedali naši ročníci na Spiši a Orave, preorané a čo si žiada obrábanie, opravu v publicistickom a informačnom význame. A to sa nám zdá byť najväčnejšou otázkou pri príležnosti tohto výročia.

Uvedomenie si potrieb a nedostatkov vtedy, keď sa oslavuje určité úspechy je vždy dobrým úvodom k úlohám, ktoré čakajú všetkých záujemcov. Teda týka sa to nielen samotnej redakcie, ale aj početnej skupiny našich krajanov spolupracujúcich s redakciou, ako aj, v prvom rade, organizačných inštancií Spoločnosti.

Zivot od počiatku svojej existence kladol tiež výnimočný dôraz na články spojené so životom našich národov — poľského, slovenského a českého, a najmä na to, čo historicky a aktuálne nás spája. Neobchádzali sme tiež útesy, ktoré viny určitých politikov nás rozdeľovali v minulosť, ale vysvetľovali sme čo bolo základom ich vzniku. Je to otázka naďalej podstatná. Ako Ľudia, ktorí žijú na hranici našich národov — fakticky a problémovo si uvedomujeme koľko ešte treba spraviť na úseku zblížovania a poznávania sa.

Naše vzájomné socialistické vzťahy majú hlboký, kladný obsah, ale majú ešte určité medzery, ktoré môže osozne vysvetliť rozumná publicistika. Sme hrdí z toho, že sme si vytýčili taký smer, z toho, že sme zvýrazňovali integračné osnovy z úseku vzťahov Poľska a Československa, poľského, českého a slovenského národa. V takomto smere — podľa nás — je aj vlastenecky aj internacionálizmus, je láska ku krajine v ktorej sa žije a krajine z ktorej sa vydáva svoju národnosť. Predsa v našej krajanskej práci, pri všetkých jej žiarach a tieňoch je to najpodstatnejšie.

REDAKCIA

PLENUM OK FJN

4. júna sa za účasti predstaviteľov najvyšších stranických a štátnych orgánov konalo plenárne zasadanie OK FJN. Predmetom zasadania boli aktuálne problémy politicko-výchovnej práce Fronty národnej jednoty.

Plenárne zvolilo predsedu Stánej rady Mariana Spychalého za predsedu OK FJN. Plenárne schválilo návrhy o oslavách 50. výročia nezávislosti Poľska a 500. výročia narodenia Mikolája Koperníka. Plenárne vybralo Čestný výbor pre prípravy osláv 500. výročia narodenia Mikolája Koperníka. Priebeh zasadania OK FJN a prijaté uznesenia komentovala denní tlač. K tejto tematike sa ešte vrátíme v budúcom čísle.

V BUDAPEŠTI

V budově maďarského parlamentu byla slavnostne podepsána Dohoda o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi PLR a Maďarskou lidovou republikou. Tento historický dokument, jímž ještě více budou upevněny silné svazky spojenectví a bratrství zbraní, spojující oba naše národy, podepsali Władysław Gomułka a Józef Cyrankiewicz a za maďarskou stranu János Kadár a Jenő Fock.

PŘÁTEĽSKÁ ODPOVĚD'

I. tajemník ÚV PSDS Władysław Gomułka a předseda Rady ministrů Józef Cyrankiewicz přijali 23. tm. vývyslance Československé socialistické republiky ve Varsavě Dr Antonína Gregora, který jim předal odpověď ÚV KSC a vlády ČSSR na polskou notu ze dne 6. května 1968. Odpověď vyznívá v duchu přátelství a jednoty.

L'UDOVÝ SVIATOK

2. júna celá krajina slávila Ľudový sviatok. Tohoročný Ľudový sviatok pripadal na obdobie, keď celá krajina, teda aj poľský vidiek, usilovnou pracou podporuje politiku PZPR a spoluvládnucích politických strán, rozhodne sa stavajúc proti nepriateľským silám, ktoré miera v naši tvořivý, mierový život. Tento rok je tiež rokom príprav k V. zjazdu PZPR a V. kongresu ZSL a rokom dôležitých výročí v živote našeho národa.

V predvečer sviatku bol odhalený pamätník „Sedliackého činu“, pekný symbol hrdinstva a vlastenecky poľských roľníkov, dielo sochára S. Sikoru.

KNIHY V PETADVACETI ZEMÍ

Již po trinácté se koná ve Varsavě Mezinárodní knižní veletrh. 287 stánků, 2.400 výdavatelů z 25 států — to je několik čísel, která ilustrují rozsah letosního veletrhu. Mezinárodní knižní veletrh slavnostně otevřel ministr kultury a umění Lucjan Motyka.

SVIATOK DETÍ

1. júna najmladší občania našej krajiny slávili svoj sviatok — Medzinárodný deň detí.

Pri príležnosti Medzinárodného dňa detí podpredsedu Stánej rady Boleslav Podeworny prijal 300-člennú skupinu harcerov, členov detských samospráv TPD a školských krúžkov PCK.

V celej krajine sa konali rôzne podujatia a zábavy.

ATENTÁT

NA R. KENNEDYHO

5. júna t. r. bol v Los Angeles spáchaný atentát na Roberta Kennedyho. Senátor Robert Kennedy, ktorý sa uchádzal o nomináciu na prezidenta Spojených štátov za demokratickú stranu, v rámci voľnej kampane sa zastavil v hoteli „Ambassador“, kde vylásil svoj prejav. Práve v momente, keď odchádzal z miestnosti hotelu, neznámy páchateľ vystrelil naňho niekoľkokrát z pištole a ranil ho do hlavy a ramena. Senátora, ktorý sa dostał do bezvedomia okamžite previezli do ústrednej nemocnice v Los Angeles, kde mu lekári previedli transfuziu krvi a poskytli pomoc. Neskôr, po prevezení do inej nemocnice skupiny 6. neochirurgov pristúpila k operácii, aby vytiahnuť guľku, ktorá sa dostala do mozgu. Po operácii, ktorá trvala 4 hod., bol Kennedy nadálej bezvedomý a vo štvrtok, 6. júna o 9.44 hod. svojmu zraneniu aj podľahol.

Páčilateľ, účastník sprisahania, ktorého plne meno znies Sirhan Bishara Sirhan bol chytený a odovzdaný do vyšetrovacej väzby. Vo vyšetrovanej sú skôr pokračuje. Výmluvné sú väsk slova jedného z predných černošských činiteľov v Harleme, ktorý povedal: „Obviňujem pomery, aké vládu v našej krajine, obviňujem neustálu apoteózu násilia a atmosféru verejného života, ktorá umožnila túto a predosieľ vrahú.“

Podrobnejšiu informáciu uverejníme v budúcom čísle.

NÁVŠTĚVA

Prezident republiky Ludvík Svoboda spolu s prvým tajomníkom ÚV KSC Alexandrom Dubčekom, predsedom Národného zhromaždenia Josefom Smrkovským a predsedom vlády Ing. Oldřichom Černíkem prijali na Pražskom hrade člena Politického byra ÚV KSSZ a predsedu Rady ministrov SSSR A. N. Kosygina. Rozhovor so súdruhom Kosyginom, ktorý sa konal v srdečnom a súdružskom ovzduší, sa týkal otázk dalsieho rozvíjania prialských vzťahov a spolupráce medzi ČSSR a SSSR. Na prijati bol pritomý aj veľvyslanec ZSSR v Československu S. V. Červený.

A. N. Kosygin bol v Československu na liečení v Karlových Varoch.

STÁVKY VE FRANCII

Jednám z hlavních hesel veľké stávky ve Francii, již se účastnilo devět miliónů dělníků, je nesouhlas s vládnymi dekrety, které zasahují nepríznivě sociální pojistění.

Celostátní rada zemědělců organizuje na venkově manifestace solidarity. Francouzská komunistická strana plně podpořila bojující dělníky. Federace demokratické a socialistické levice žádala demisi vlády a centrální skupiny žádaly ustoupení ministrů odpovědných za vzniknutou situaci.

President de Gaulle rozpuštěl parlament, provedl změny ve vládě, odložil referendum a ohlásil nové volby, které se budou konat ve lhátě stanovené ústavou. Hlavním programem gaullistů se stal antikomunismus. Mimo ostrého napadnutí FKS, krize počítá s FKS zhodnotilo vystoupení generála de Gaulle jako „vypovězení výšky“ dělníků, kteří odpovídají rozbory ještě rozhodnější mírovými legitimními prostředky, to jest stávkou a okupací továren.

NSR

Bez ohľadu na protesty značnej časti západonemeckej verejnosti a varovania z rôznych krajín, ohromná väčšina Bundestagu schválila 29. mája tohto roku výnimočné zákony. Na 496 poslancov 384 hlasovalo za, čiže viac ako potrebná väčšina 2/3 hlasov. 100 poslancov hlasovalo proti, z toho 49 poslancov FDP niekoľkokrát poslancov SPD a — pravdepodobne — niekoľko poslancov CDU, ktorým výnimočné zákony v tejto forme sa zdajú byť nevystačujúco tvrdé. O obrodeniu sa na nacistických sile v NSR čítaj naši článok na 6. str.

PLENUM KC KPCZ

1. červca br., zakończyły się w Pradze plenarne obrady Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Czechosłowacji.

Komitet Centralny KPCZ zaaprobował teksty trzech dokumentów, a mianowicie rezolucji o aktualnej sytuacji i dalszej działalności partii, apelu KC do członków partii i całego narodu oraz uchwały o zwolnieniu nadzwyczajnego XIV zjazdu partii, który odbędzie się 9 września br. w Pradze.

Plenum postanowiło usunąć z Komitetu Centralnego KPCZ byłego pierwszego sekretarza KC i prezydenta CSRS A. Nowotnego. Równocześnie plenum postanowiło zawiesić w pracach członków partii K. Bacileka, P. Davida, B. Kołera, A. Novotnego, Sz. Reisa, V. Szirokiego i J. Urwaleka, do czasu całkowitego wyjaśnienia zakresu ich odpowiedzialności za organizowane procesy polityczne.

Plenum zobowiązało komisję do spraw ukończenia rehabilitacji partyjnej, by przedstawiła najpóźniej do końca br. ostateczne sprawozdanie wraz z analizą przyczyn powstawania i następstw naruszania praworządności i procesów politycznych w latach 1948 — 1954.

Plenum zwolniło M. Vaculiku ze stanowiska zastępcy członka Prezydium KC. Na jego miejsce wybrano B. Szymona, pierwszego sekretarza praskiego komitetu miejskiego KPCZ. Plenum wybrało Z. Mylnarza sekretarzem Komitetu Centralnego, a E. Erbanę członkiem sekretariatu KC.

Plenum przychyliło się do prośby R. Cviky i B. Lomskiego o zwolnienie z funkcji członków KC KPCZ, a V. Szkody z funkcji zastępcy członka KC KPCZ.

W rezolucji uchwalonej przez Plenum KC KPCZ czytamy:

Partia uważa, że w chwilie obecnej podstawowym problemem jest zapewnienie, żeby socjalistyczny charakter władzy i ustroju społecznego nie był zagrożony ani ze strony prawicowych, antykomunistycznych tendencji, ani ze strony sił konserwatywnych.

Rezolucja wzywa wszystkich komunistów do przestrzegania głównych zasad politycznej działalności partii, a mianowicie:

1) Zapewnić partii komunistycznej sprawowanie politycznego kierownictwa życiem społeczeństwa i odpiąć skutecznie wszelkie próby dyskredytowania partii. Partia uważa, że konkretnymi antykomunistycznymi i antysocjalistycznymi tendencjami są oczywiście dążenia do dyskredytowania partii jako całości i walka przeciwko temu, by była ona decydującą siłą polityczną władz socjalistycznych.

2) Demokracja czechosłowacka jest demokracją socjalistyczną. Chodzi o rozwój socjaliz

Dr. GUSTÁV HUSÁK

DEJINNÁ PRÍLEŽITOSŤ

Dr. Gustáv Husák, jeden z popredných slovenských komunistických činiteľov, podpredseda vlády ČSSR uverejnil na stránach bratislavskej Pravdy článok, v ktorom charakterizuje procesy, k akým dnes dochádza v Československu. Tento článok pretlačujeme v celku.

* * *

Pri 23. výročí oslobodenia našich národov spod fašistickej okupácie a naúvolydy, v roku 50. výročia existencie nášho štátu sme povinní vecne a seriózne hodnotiť štvrt- a polstorožné skúsenosti našich národov, miliónov našich pracujúcich. Osobitne je to potrebné dnes, keď po prekonaní umtvujúcej stagnácie myšlenia, prejavu a činu, v obrodenom procese prehodnocujeme minulosť a hľadáme cesty nového riešenia našich politických, hospodárskych, národnostných a spoľočenských problémov. V dennom ruchu a vzruchu prudko rastúcej politické aktivity miliónov ľudí, uprostred uvoľnenej duševnej energie, v radosti z nového pohybu a slobodného prejavu, ale aj v čase väsni a sporov sa neraď zabúda na hlavné koľaje nášho spoľočenského vývinu, na dejinné skúsenosti. Chceme nadväzovať na všetky progresívne naše národné tradície, vyvarovať sa chýb a omylov bližejšej či vzdialenejšej minulosťi, učiť sa zo skúseností vlastných i cudzích, a tak si môdro prestavať a poupratoval svoj národný a štátny domov.

Dnešný spoľočenský a politický pohyb v Československu, ktorý vzbudzuje záujem a pozornosť celého sveta – piateľov aj nepriateľov – je prudkou reagenciou na roky kultu, na éru Novotného, éru deformácií socialistických principov, centralisticko-byrokratického riadenia spoľočnosti, potláčania demokratických práv a slobôd, prechmatov a porušovania zákonnosti. Je prirodzené, že v popredí verejného záujmu je kritika chýb a nedostatkov minulého obdobia, volanie po náprave v otázkach osobných krív a nespravodlivosti i širších spoľočenských deformácií. V tejto atmosfére politickej renesancie, očistí i mrvného

rozhorenia sa hľadajú riešenia nielen nápravy minulých chýb, ale aj nové formy demokratického života našej socialistickej spoločnosti. Tento zdravý a obrodený proces, prebojaný predovšetkým progresívnymi ľuďmi v komunistickej strane, zachvacuje čoraz viac všetky zložky našej spoločnosti a niet divu, že v atmosfere politickej slobody sa zjavujú aj hlasy a tendencie v minulosti prekonané, že popri zdravom jadre kritického obrodeného prúdu sa pokúšajú oživiť a uplatniť sa aj niektoré sily a tendencie historicky prekonané a politicky porazené v závere vojny či v rokoch 1945–1948. I preto je potrebné zapáriť slov o dejinných skúsenostiach.

* * *

Predmníchovská Československá republika vytvorila nové podmienky pre rozvoj našich národov, zakotvila isté demokratické práva a slobody, rozvinula demokratické tradície. Avšak buržoázia ovládaná triednym egoizmom, neriešila základné sociálne problémy pracujúceho ľudu, neriešila národnostnú otázkou, osobitne postavenie slovenského národa. Mohutné robotnícke hnutie preto prebojúvalo svoju socialistickú koncepciu riešenia našich spoľočenských problémov a postavenia ľudových más v štáte. Rozbitie štátu a mnohoročný fašistický teror urýchliili túžbu po novom spoločenskom usporiadani, po novom riešení politických, národných otázok, ako sa to výrazne prejavilo v odboji, v Slovenskom národnom povstani, v revolučnej vlni po oslobodení. Hlavné sily buržoázie, politickej reakcie, sily kompromitované spoluprácou s fašizmom boli porazené, zmetené z politického života. Za nimi naše dejiny urobili bodku.

Po roku 1945 črtala sa u nás možnosť budovať ľudový socialistický štát s demokratickým usporiadaniom. Túto cestu probajúvala komunistická strana, tradične zakotvená v robotníctve a ostatných pracujúcich vrstvach, ktorá z protifašistického odboja vyrástla na najvýznamnejšiu poli-

tickú silu v štáte a získala dôveru a podporu širokých ľudových mäs. O realizácii Košického vládneho programu, o znárodení, riešenie vzťahu Čechov a Slovákov, o politické a sociálne otázky robotníctva a rolníctva atď. — sa však v r. 1946–1948 rozprával prudký politický zápas s buržoáznymi a reakčnými silami, ktoré prevládli v Národnosocialistickej, Lídovej a Demokratickej strane a prejavovali sa aj na iných úsekokoch. Tento triednopoličký zápas sa skončil známu porážkou spomenutých sín vo februári 1948. Zvíťazili ľudové mäs a ich revolučná koncepcia socialistickej spoločnosti, politicky predstavaná komunistami.

Nevidime dnes žiadny dôvod meniť niečo na zásadnom hodnotení triednopoličkého zápasu z rokov 1945–1948 a jeho februárového záveru alebo rehabilitovať reakčné politické sily z tých rokov. Buržoázokapitalistické zriadenie u nás bolo v politickom zápase porazené, odstránené, prekonané. Znárodenie výrobných prostriedkov a politická moc v rukách pracujúceho ľudu — ako základné prvky socialismu — sú a ostanú u nás trvalým činiteľom. Ak by niekoľko dnes chcel obnovovať zápas z rokov 1945–1948 alebo aj z rokov predchádzajúcich a útočil na základné výmenoznosti našej socialistickej revolúcie, musí rátať s tým, že komunisti s nemenšou energiou a vytrvalosťou ako v rokoch 1944 až do 1948 budú mobilizovať široké vrstvy pracujúceho ľudu proti takýmto antisocialistickým tendenciam.

* * *

Po februári 1948 realizovali sa u nás dve základné podmienky socialistickej spoločnosti: zospoločenstili sa výrobné prostriedky (a združstvili sa poľnohospodárska výroba) a politickú moc v štáte prevzali sily pracujúceho ľudu. Tragédia ďalších rokov je v tom, akými metódami a formami sa tieto ciele uskutočňovali a rozvíjali. Aj ušľachtitý cieľ možno kompromitovať nesprávnymi či barbarskými cestami k nemu; je na to nemálo príkladov

v dejinách. To je aj násprípad. Skoro po februári 1948 prenikajú do vedenia strany a potom do celého spoločenského riadenia nedemokratické i nehumánné prvky, ktoré narastajú a vytvárajú ucelený komplex deformácií, porušovania demokratických zásad v strane a spoločnosti, porušovania zákonnosti. To viedlo k systému osobnej moci jednotlivca či malej skupinky ľudí, ich odtrhnutiu od strany a spoločnosti, vyvýšeniu a odcudzeniu, k svojvoľnému rozhodovaniu o problémoch a ľuďoch, k manipulovaniu bez faktickej kontroly a zodpovednosti; tento systém pozostávajúci zo závislých ľudí, sa členil hierarchickým odhodom až dolu; bol hlavnou príčinou všetkého zla minulých rokov. Pravdaže sa aj v minulých rokoch urobilo u nás veľa dobrého a záslužného tak v materiálnej výrobe, ako aj v oblasti sociálnej politiky, vzdelenia atď. Vedľa milióny ľudí odvádzali denne svoju poctivú prácu. V politickej oblasti, dotýkajúcej sa postavenia človeka a občana, jeho práv, slobody a nárokov, narastal odpor k systému osobnej moci. Známa prax poškodzovala a ukriďovala nielen veľmi početných jednotlivcov, ale celé spoľočenské vrstvy (rolníctvo, inteligenciu), celý slovenský národ, a vo väčšine obyvatelstva narastal pocit bezmocnosti, a preto aj lachostajnosti alebo odporu. Éra Novotného v republike a jeho ešte horších guvernérów na Slovensku (Bacík a spol.) poznačila obdobie výstavby socialismu u nás toľkým porušovaním princípov demokracie, humanizmu, práv človeka, toľkými prechmatmi, že nielen podviazala ekonomický rozvoj štátu, rozvoj spoľočenských sín, nielen narušila vzťahy medzi našimi národomi, ale aj vásne kompromitovala samotné idey socialismu. Tento systém a ľudia začali zodpovední dostali našu spoločnosť, naše národy do stavu krízy, ktorú za čas odkladali a „prekonávali“ mocenskými opatreniami.

(Dokončenie na str. 7.)

ROZVOJ OSVĚTY

V minulém měsíci jsme oslavovali tradiční Dny osvěty, knihy a tisku. Při této příležitosti si připomeňme, kolik mladých i dospělých se v našem státě vzdělává:

5.706.300 — žáci škol základních, 72.300 — žáci základních škol zvláštění,

44.900 — zaměstnaní, navštěvující školy základní,

306.100 — lycealisté všeobecně vzdělávacích škol,

139.900 — lycealisté zaměstnaní, 1.500.500 — žáci odborných škol,

54.000 — žáci odborných škol vyšších (po maturitě), 287.300 — studenti vysokých škol (z toho dálkově a externě — 77 tisíc).

Celkem se tedy u nás vzdělává 8.108.300 jedinců. Lze říci, že každý čtvrtý z nás se učí ve škole. A kromě toho jsou ještě nejrůznější kurzy pro dospělé v rozsahu základních škol (asi 80 tisíc osob), jsou všeobecné univerzity (přes 100 tisíc posluchačů), jsou odborné kurzy pro pracující (téměř 90 tisíc účastníků). Přibližně 90 tisíc osob se učí cizím jazykům.

Připomeňme si, že před válkou každý pátý Polák ve věku nad sedm let neuměl číst ani psát.

O změnách u nás, o naší osvětové revoluci, která pokračuje a neustále

se rozvíjí, svědčí také reforma základních škol, která byla provedena v minulém roce:

Povinná návštěva školy byla prodloužena na osm let. Tedy každé dítě se bude učit o rok déle, než jak tomu bylo dosud (7 let). Tím se dětem umožňuje širší cesta k vyššemu stupni osvěty, který je přibližně k střední a vysoké škole.

Tato cesta byla kdysi pro děti dělnické, drobných rolníků a dokonce i mnohé inteligence nepřístupná. Na deset tisíc obyvatel připadal 14,4 studenta (v roce 1937). Nyní tentýž ukazatel, který také ukazuje rozvoj vysokého školství, činí 86. Je to více než v bohaté Belgii (80), ve Švédsku (80), ve Švýcarsku (52) nebo v Itálii (51).

Ministr Motyka v rozhovoru s novináři, který byl uveřejněn v tisku a týkal se letošních Dnů osvěty, knihu a tisku, zdůraznil právě tuto skutečnost: „Úspěchy našeho školství, vysoká úroveň výuky, vysoká úroveň celého školství a podmínky, které mu byly dány, tvoří jedinečné podmínky pro rozvoj kultury.“

Ta léta, jejichž hlavním úkolem bylo „naučit všechny číst a psát“, jsou už dávno za námi. Dnes tento úkol zní: dát všem pokud možno nejvíce vědomostí, přípravit k aktivní účasti ve společenském životě našem.

OKOLO IZRAELSKEJ AGRESIE

Napätie na Blízkom východe vyvolané minuloročnou izraelskou agresiou voží arabskými krajinami ZAR, Jordánsku a Sýrii sa naďalej udržuje. Naďalej tiež jestvuje vázne nebezpečie pre mier nieslen v tej časti sveta, ktorý stále s väčším nepokojom pozoruje brutálne, náduté spravanie sa izraelských agresorov na obsadených územiaciach. Do konca v krajinách, ktorých vláda oficiálne alebo polooficiálne súhlasi s cynickými výstrelkami izraelskej politiky, správy prichádzajúce z Blízkeho východu odohrávajú úlohu vedra studenej vody vyliatej na hlavy bojovných politikov.

O týchto problémoch sme už niekoľkokrát písali. Správy o nich podáva každodenná tlač a prináša široký vejár udalostí meniacich sa čo deň, ktoré zapričinujú, že situácia je naďalej výbušná. Pripomeňme jednak posledné udalosti v Izraeli, ktoré svedčia, že tento štát — po zignorovaní zároveň jednohlasného uznesenia Bezpečnostnej rady v otázke celistvosti problému na Blízkom východe a odmietnutí dvoch uznesení zhromaždenia OSN v otázke Jeruzalema — zignoroval tiež poslednú rezolúciu Bezpečnostnej rady, ktorá zabraňovala svojválnym zmenám štatutu Jeruzalema.

Ráno 5. júna uplynul rok od izraelskej agresie. Naše znalosti o jej základisiach následkoch a sprivedných javoch sú čoraz väčšie. K ich rozšíreniu sa vo veľkom stupni pričiní nesmierne potrebná a cenná knižka „Okolo izraelskej agresie“, ktorú napísali: Jan Dziedzic, dlhorocný

dopisovateľ PAP na Blízkom východe a Tadeusz Walichnowski, súčasný historik, autor známej knihy „Izrael a NSR“, ktorú vydalo vydavateľstvo „Książka i Wiedza“. Opierajúc sa na faktoch predstavuje ona retrospektívne základisia, priebeh izraelskej agresie a jej následky. Odhaluje sily, ktoré ju podporovali a podporujú ďalej výtržníku politiku Izraela. Zároveň oboznamuje s príčinami tvrdosťnej protipoľskej kampane v Izraeli, medzi jeho spojencami a sionistickými kruhmi na západe, ktorí začali po odсудení agresie Poľskom. Odhaluje mechanizmus pôsobenia sionizmu.

K júnovej agresii sa Izrael pripravoval dávno a dôkladne a to nielen z hľadiska výzbroje. Vláda tejto krajiny vyzvala propagandistickú kampaň o údajnom nebezpečenstve zo strany arabských krajín. Do útoku sa pripojil široký front sionistických organizácií na celom svete. 2. júna 1967 vedenie svetovej sionistickej organizácie vyhlásilo nasledovnú výzvu: „Existencia a bezpečnosť izraelského štátu je vážne ohrozená...“. „...Hlboko presvedčení o jednote židovského národa, veríme v oddanosť a obetavosť všetkých Židov kdekoľvek by boli. Aktívni členovia sionistického hnutia, ako predovoj musia mobilizovať celý národ k tomu, aby sme mohli splniť našu dejinnú úlohu.“

Táto výzva neostala bez ozviny. Dziedzicová a Walichnowského kniha odhaluje aj tento mechanizmus činnosti sionistických kruhov.

MENÍ SA SPIŠSKÁ DEDINA

V Kacwine, Łapszach, Trybszi, Niedzici a iných spišských dedinách gazdovia sa už presvedčili, že sa v dnešnom poľnohospodárstve nestačí iba učiť na skúsenostach alebo chybách starších, a to najmä v tajajších fažkých prírodných podmienkach. Preto nie len že stále smelšie siahajú po poľnohospodárske stroje a umelé hnojivá, ale sa zároveň snažia rozšíriť svoje vedomosti o modernom hospodárení na rolníkom školení. V tomto článku chceme ukázať niekoľko obrázkov zo života tunajších rolníkov. Začneme od školenia.

KONZULTAČNÉ STREDISKO

Mladí kandidáti na rolníkov po skončení základnej školy majú možnosť učiť sa v Škole rolnickej prípravy (SPR) v Niedzici, alebo sa ďalej vzdelávať v skupinách rolnickej prípravy (PR). Tieto skupiny, ako skoro žiadne iné na dedinách, udržiavajú so školou stály styk. Škola rolnickej prípravy je strediskom pripravujúcim k zamestnaniu všetkých mladých rolníkov — tak žiakov SPR, ako aj členov skupín rolnickej prípravy. Členovia skupín možu ľaziť zo školských učebných a vedeckých pomôcok. To, čo si museli iba predstavovať, môžu teraz dotknúť a vidieť. Takýmto spôsobom škola si do značnej miery zosilní svoju autoritu a môže zároveň vplývať na organizovanie skupín a regulaovať nábor žiakov do škôl rolnickej prípravy.

Do konzultačného strediska sa napríklad v jeseno-zimnom období prihlásovali členovia skupín z Kacwina (I. a III. stup.). Keby chceli chodiť do školy rolnickej prípravy v Niedzici, museli by každy deň prekonávať od 8 do 10 km. Keďže majú patričné príručky učia sa spolu v skupine a iba raz v týždni prichádzajú do SPR na konzultáciu. K tomu treba pridať ešte televízny rolnický kurz na mieste v Kacwine a vhodné miesto k štúdiu v klubo-kaviarni.

SKUPINY DRUŽSTEVNEJ PRÍPRAVY

Skupiny družstevnej prípravy sú najčastejšie spojené s Obvodným družstvom (GS) v Łapszach Nižných. Správa GS dobre pozna zásady dohody medzi UV Zväzu dedinskéj mládeže a UV Ústrednej družstevnej rady, podľa ktorej každá GS má si vziať na starosť aspoň jednu skupinu PR. Ešte pred oznámením tejto dohody, dobre vedené skupiny družstevnej prípravy sa tešili na Spiši veľkej popularite a teraz začínajú byť všeobecnej formou prípravy mladých k práci na dedine. Zatiaľ pracuje 6 skupín, totiž ich počet závisí od množstva mládeže a jej potrieb. V súlade s týmto družstevnými činitelia sa snažia, aby v ich oblasti pôsobilo aspoň niekoľko skupín.

O skupiny v Łapszance, Łapszach Nižných a Wyżnych sa stará tamojší agronom, známy činiteľ Zväzu dedinskéj mládeže Stanisław Broda. Vedie aj školenia a organizuje praktickú činnosť. Prednášky týkajúce sa družstevníctva vedie aj predseda Stanisław Grudzień, ktorý si vysoko cení styk s mladými rolníkmi. Tento styk spojený s mnohými konkrétnymi otázkami by nemohol dokonca niekoľko najlepších prednášateľov TWP.

V skupinách družstevnej prípravy sa nekomí všetko iba na školení. Predseda Grudzień a opatrovník Broda sa už dôvodne presvedčili, že dobrá príprava mladých družstevníkov nie je možná bez praktickej činnosti. Preto skupiny robia pokusy s vysokými dávkami hnojív pod obilie a na lú-

kach, zakladajú lucerniská, začinajú pestovať také rastliny ako: kŕmna mrkva a repa, pokúšajú sa stále na väčšej ploche pestovať oziminy.

Okrem toho mladí rolníci sa môžu učiť aj na dobrých príkladoch u seba na Spiši. Tak napríklad družstevný činiteľ, člen rolnickej krúžku v Łapszach Nižných Dominik Stanek, na 7 ha poľnohospodárskej pôdy chová 4 vysokomliečne kravy, 4 jalovice a 2 teliatá, k tomu 15 ošípaných, 10 oviec a 2 kone. Základom výživy dobytka a koní je seno, ktorého tento popredný rolník zbiera prinajmenšom aspoň 80 q z ha. Na lúky a pastviny každý rok o. i. dáva po 2 q tomásovky (supertomasyna), draselnnej soli, (sól potasowa) a vápenatoamonného liadku (saletzak). Používanie vysokých dávok hnojív a výber patričných odrôd pomáha získať pomerne vysoké úrodu jačmeňa, ktorý je tuna hlavnou obilnou rastlinou. Na základe niekoľkoročných skúseností tento popredný rolník došiel k uzáveru, že najväčšiu úrodu získal nie z pivovarského PZHR (28 q z ha), ale zo Skrzeszowického (30 q z ha) a Kazimierského (32 q z ha) jačmeňa. Bohužiaľ táto najlepšia odrôda je pre rolníkov skoro úplne nepriestupná.

Mladí rolníci z Kacwina v dôsledku fažkostí pri nákupe dobrých, prispôsobených k spišským podmienkam odrôd jačmeňa, začali pestovať jarú pšenici. Zatiaľ ju pestujú na maličkých desaťarových poličkách. Keď sa osvedčí v dôsledku fažkých podmieniek Spiša, na jej rozšírenie netreba bude dlho čakať.

MLADÍ POHYBOM AKTIVITY

Aktivita skupín ZMW a rolnických krúžkov je známa na Spiši už od dávna. Príklad: Gazdovia mali veľa dreva, ale jeho spĺnenie vyžadovalo veľa námahy. Treba bolo chodiť do Nowého Targu, cestovať až do Varšavy, zatiaľ čo sa v Niedzici ničila nefungujúca pila. Dnes táto pila pracuje s prospechom pre celý Spiš, a jej čistý ročný zisk dosahuje 100 tisíc zlhotých.

Alebo iný príklad: Rolnický krúžok v Kacwine pred desiatimi rokmi sa pokúšal rozvíjať širokú činnosť. Priviezli do dediny nové stroje, založili školku s ovocnými stromkami, ale až keď do krúžku vstúpili mladí absolventi skupín rolnickej prípravy, táto organizácia spolu s krúžkom ZMW začala realizáciu konkrétnych a pre Kacwin dôležitých otázok.

Vďaka dobrej spolupráci zelektrifikovalo sa celu dedinu. Spoločenským činom sa opravilo trojkilometrové cestu. V dedine sa začala výstavba cesty s kanalizáciou a chodníkom. Veľkou udalosťou pre Kacwin bolo otvorenie autobusovej linky spájajúcej túto dedinu so svetom. Vystavilo sa tiež 70 silážnych jám a obhospodárilo vrátane meliorácie 300 ha lúk.

V minulom roku absolventi rolnickej a družstevnej prípravy pre ďalšie zdokonalovanie sa v zamestnaní začali organizovať skupinu mladých rolníkov, ktorá sa stáva zdrojom hospodárskej aktivizácie dediny. V Kacwine zviazala sa s rolnickým krúžkom. Jej splnomocnenec, činiteľ ZMW František Wójcik bol zvolený do správy krúžku. Tak starší ako aj mladí vysoko hodnotia Frankovú prácu vo vedení klubo-kaviarie, organizovanie kultúrneho života, rolnických školení a praktickú činnosť na hospodárstvach mladých rolníkov.

JAN JURAS-HRUSZOWSKI

EMO BOHÚN

Už ako mladý študent som túžil stať sa raz vydavateľom alebo redaktorom veľkých novín. Noviny ma zaujimali a brával som ich do rúk ako najväčšiu vec na svete. Ako študent dýval som sa na ich obsah i grafickú úpravu, na usporiadanie článkov i správ s takou záľubou, ako sa iný pozerá na obraz alebo sochu. A preto som priam nenávidel ľudu, čo do novín balili jaternice alebo topánky...

Hádam som nemal ďalej ani desať rokov, keď moja zlosť nad takýmto

zneuctením novín prepukla elemen-tárnou silou. Bolo to za návštely môjho strýka Berca Michnu, veľkého pána, ktorého si celá naša rodina vásila. Bercu báči bol totiž hlavný lesný radcom v Podbieli na Orave a prichádzal na návštenu raz do roka, aby sa k nám ako vznešený pribuzný milostivo znížil. Bol to zeman českého pôvodu, ale vydával sa za Maďara. Pri trefom poháriku vypál hruď, udr-el pásou na stôl a povedal:

— Ja, do českého tela zaštepnil maďarská krv, zemiansky pán Berta-lan Michna de Brankovič!

Kto a kedy doň zaštepil maďarskú krv, nepodarilo sa mi dodnes zistíť, nuž ale to už vtedy bola taká smutná vec, že nielen zemania, ale i dobrí mešťania, úradníci, obchodníci a remeselníci odpadávali od svojho slovenského rodu. Veď do môjho rodného mesta Ružomberka dochádzalo len päť alebo šesť výtlačkov Národných novín. Národné noviny odoberali len roduverní slovenskí inteligenční a potvrdenka o zaplatenom predplatnom bola vlastne ich jediným písomným do-

kladom o slovenskom národnom cítení a zjavou verejnou demonštráciou za slovenčinu. O týchto predplatiteľoch sa po meste šuškalo ako o anarchistoch a členoch nejakej temnej organizácie, ktorá má za cieľ rozbiť tú krásnu uhorskú vlasť, v ktorej bol taký po-riadiak a blahobyt a ktorá s rovnakou láskavosťou vinie na svoje prsia každého občana, či sa už narodil v sediacích krpečoch alebo panských topánkach, len keď ju miluje a je jej ver-ným synom.

Nuž ale to sú viac-menej známe veci, a preto sa vráime znova k novinám, v tomto pripade k tým, v ktorých nám Bercu báči priniesol svoju obli-gátnu veľkonočnú šunku.

Na túto žalostnú potupu som sa díval s takým zlostným pohľadom, že si toho všimol aj nás vznešený pribuzný.

— A tebe je čo?

Začervenal som sa a vybľabotal niekoľko nesúvislých slov, že ako je možné takto barbarsky zneužiť noviny a zneuctiť tlačené slovo? Šunku balí do novín!

Berco báči vyvalil oči a díval sa na mňa ohromený, že som sa opovážil dotknúť sa jeho bohorovnosti. Uznal však za mûdriejšie nevybuchnúť, ale prijal moje slová zhovievavo a prejavil iba veselé prekvapenie nad poučením, ktorého sa mu dostalo.

— No, pozrite sa len, — povedal, urobiac mi frčku do nosa, — čo sa z neho nevykľuje! Chalanisko!

Táto epizódka nemala pokračovanie, ale pre mňa bola významnou, lebo nebojácnym a odhodlaným vystúpením za dôstojnosť novín uzavrel som s ním vo svojom srdci zmluvu na celý život, ktorú som nikdy neporušil a až dodnes čestne dodržiavam.

Už ako šestnásťročný začal som prispevať do Národných novín. Boli to, pravda, len niekoľkoriadkové správy z Dolného Kubína, kde som vtedy na-vstieval strednú školu, ale pre mňa znamenali veľmi mnoho a prvá správička z môjho pera v novinách ma natolikov vzrušila, že som nespal celý týždeň. No a keď už neskôr bolo tých správ niekoľko, bol som presvedčený,

Vedúci píly v Niedzici Michal Madeja plní svoje povinnosti bez námietok

Verejný činiteľ a popredný rolník Dominik Stanek (sprava) z Łapsz Nižných a predsedu rolnickej krúžku Andrzej Pukański z Niedzice musia sa starať o kone, pretože traktorov je tu ešte malo a nemôžu zohrať takú úlohu ako na rovinách

Rolnícke kluby na Spiši sú oblúbené. Možno si tam zahráť šach, prečítať noviny, obzrieť televízny program. Dva bratia: mladší Jozef je prvým v kolektive rolnickej prípravy, starší Franek — vedúcim klubo-kaviarie a opatrovníkom skupiny mladých rolníkov

SLOVENSKÝ SVET

PIE- KIEL- NIK

Po dlhej prestávke Miestna skupina Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Piekieliku opäť začala aktívne pracovať. Niekoľkomesačný spor, ktorý rozdelil miestny aktív a skoro úplne znemožnil voľa-kedy živú pôsobnosť tunajšej skupiny sa už skončil. 12. mája t.r. uskutočnila sa schôdza členov Spoločnosti v Piekieliku, počas ktorej bol zvolený nový výbor, revízna komisia a dopisovateľ nášho časopisu. Na snímke zhora novozvolený výbor skupiny s predsedom (v strede) a predsedom Oravského obvodu KSČS Jánom Kovalíkom. Dolné snímky predstavujú zábory zo stretnutia v Piekieliku.

Je sice pravda, že nie všetci členovia Spoločnosti prišli na schôdzku. Totiž na pozadí záporných javov sporu nakopilo sa veľa problémov a protikladov, ktorých odstranenie bude vyžadovať veľa času a najmä dobrú vôľu našich krajanov v Piekieliku. Myslíme, že nevyhnutným bude objektívnosť a starostlivosť Obvodného výboru Spoločnosti v Jablonke a zároveň jeho aktívnejšia pomoc skupine v Piekieliku.

Po diskusií, ktorej priebeh mal optimistický nádych bol vytýčené veľmi dôležité pre tunajšiu skupinu smery práce nového výboru tak v organizačnej ako

aj osvetovej a kultúrnej oblasti. Týka sa to predoškým slovenského školstva, práce hudobného súboru a znovuzorganizovania divadelného krúžku ako aj propagovania a predplácania časopisu Život.

Na spomínamej schôdzi, ktorej predsedal krajan Anton Rafač, sa zúčastnili: predseda UV Ján Molitoris, tajomník UV Ján Ondica, predsedca Obvodného výboru na Orave Ján Kovalík, nedávno zvolený organizačný inštruktor Oravského výboru Spoločnosti v Jablonke a člen UV Eugen Kott a redaktor Adam Chalupec.

Nový výbor bol zvolený v nasledujúcom zložení:

predseda — Ján Dziubek
podpredseda — Anton Rafač
tajomník — Alojz Pastorek
pokladník — Jozef Vojcik
členovia výboru — Jozef Kolodiej, Marta Kotlarová a Helena Štrbová.

Do revíznej komisie boli zvolení:

predseda — Jan Konš
tajomník — Jozef Lelingdon
člen — Jozef Kotlar

Za korešpondenta Života bol zvolený Jan Świątek.

OPÄT PÔ- SOBÍ

že som novinárom, básnikom a spisovateľom, a s istým pocitom kolegiality som sa díval na Hviezdoslavu, ktorého som na kubínskych uliciach stretával, že ajhľa, my dvaja, on a ja, „pišeme“.

Rok pred matúrou som založil svoj prvý časopis, pravda, len litografovaný, a za istý poplatok čítaval som ho medzi spolužiacmi po triedach. Boli to noviny, písané po maďarsky a obsahovali správy zo školského života, satirické poznámky o profesoroch a novielky, ktoré som sám pisoval alebo prekladal. Časopis sa volal „Diákszava“ (Študentské slovo) a tento jeho názov bol príčinou dlhého a prísnego vyšetrovania, keď jeho existenciu páni profesori objavili. Lebo jeho názov znel povážlivovo socialisticky, pretože socialisti vydávali v tom čase v Budapešti denník, ktorý sa volal „Népszava“ (Slovo ľudu). Ne a slovo ľudu od slova študentov nie je daleko, musí byť nejaké podzemné ideologicke spojenectvo, to predsa každý ostražitý vlastenecky musí zbadať na prvý pohľad! Pozor! Študenti organizujú socialistickú propagandu!

Bolo to fažké obvinenie, lebo v tom čase už aj slovo „socialista“ vyvolalo hotové zemetrasenie a panický strach pred niečim záhadne zákerným, nihilistickým, rozvráteným, čo chce usporiadanie meštiacku spoločnosť s jej feudálnou ozdobou rozvrátiť, zničiť a všetkých statočných ľudí pohnať pod gilotínu. Takéto pokusy revolucionárstva treba v zárodku udusiť a keby sa medzi žiakmi školy našiel takýto nebezpečný básil, treba ho vykynuť hned a zaraz!

Začalo sa teda vyšetrovanie, ktoré viedol riaditeľ našej školy, oravský šľachtic-džentrik Álmos Szontágh, inäč redaktor miestneho maďarského týždenníka „Árvamegyei lapok“ (Oravské listy), básnik a literát lokálneho významu. Bol to najelegantnejší muž v celej Orave, bol oravským arbitrom elegancie, lebo jediný nosil monokel a biele gamaše i ebenovú paličku so striebornou rukoväťou.

Stoliční páni, poplašení vydávaním nášho študentského časopisu, s uľahčením si však vydýchli, keď hned na začiatku vyšetrovania sa ukázalo, že me-

dzi názvom nášho časopisu a názvom socialistických novín ide o podobnosť iba náhodnú a že v našom časopise niesť ani jedného článku, z ktorého by sa dali dokázať nejaké rozvratné chýlinky jeho študentských redaktorov, teda mňa a Paľa Guotha, notárovho syna z Dubovej. Paľo Guoth časopis ilustroval a kreslil do neho žandárov s čudne predĺženými a úzkymi hlavami a s takými idiotskými výrazmi tváre, že by ho azda nebolo vedel napodobniť ani ten najgenialejší maliar. Neskôr, o mnoho rokov neskôr, videl som podobné kresby na výstave moderného umenia v Paríži, ale podľa mňa to boli iba dilettantské práce v porovnaní s tými, čo kreslil kedysi môj priateľ Paľo Guoth. Každá tvár, čo nakreslil, bola strnulá, ako z plechu, na prvý pohľad bez výrazu, jedna ako druhá, a predsa každá mala iný výraz, inú podobu. Bola to vlastne galéria celého profesorského sboru a navyše ešte aj niektorých spolužiacov. Skoda, večná skoda, že sa tieto kresby nezachovali, a ešte väčšia skoda, že sa ich autor nevenoval výtvarnému ume-

niu, a po matúre stal sa daňovým úradníkom.

Stál som pred riaditeľom ako pred veľkým inkvizítorom, obžalovaný zo zločinov, ktoré som vrazil späť proti štátu, proti spoločnosti, cirkevi a dobrým mravom, a to slovom i písmom. Riaditeľ držal naše noviny v rukách a nahlas ich prečítal pred celou triedou, ktorá v tomto prípade reprezentovala verejnosť. Ale „verejnosc“ sa nepohoršovala nad týmito zločinmi, ba mlčky ich schvaľovala a dívala sa na mňa s tichou účasťou.

Riaditeľ čítal článok za článkom. Začal úvodníkom, v ktorom sa písalo, ako sa má správať študent, keď ide s dievčaťom po korze.

Pokračoval správami zo zahraničia a chýrmi z fronty, v ktorých sa písalo, kto prišiel na dovolenkou a či otec alebo brat neprišiel a nikdy už viae nepríde. Po týchto smutných zvestiach nasledovala rubrika veselisia, boli to pestré správy z divadelného života v Dolnom Kubíne, lebo v našom mesteč-

L'UDIA — ROKY UDALOSTI

- 1.VI.1933 — vypukli krvavé sedliacke striaky na južnom Poľsku. Veľa sedliakov bolo zabitych, zranených a uväznených.
- 1.VI.1822 — narodil sa Ján Francisci-Rimavský, slovenský národný buditeľ, zakladateľ Pešť-budinských vedomostí (zomr. 7.III.1905).
- 3.VI.1963 — zomrel pápež Ján XXIII.
- 5.VI.1967 — prvé výročie izraelskej ozbrojenej agresie na arabské krajiny.
- 6.VI.1530 — narodil sa Jan Kochanowski, najväčší poľský renesančný básnik, tvorca novodobej poľskej poézie (zomrel 23.VIII.1584).
- 6.VI.1799 — narodil sa Alexander Sergejevič Puškin, najväčší ruský básnik (zomr. 10.II.1837).
- 6.VI.1875 — narodil sa Thomas Mann, významný nemecký spisovateľ (zomr. 12.VIII.1955).
- 6.VI.1944 — začal sa desant aliantov v Normandii.
- 7.VI.1424 — Žižkové husitské vojská porazili pri Mašlešove pánske a pražské vojsko.
- 8.VI.1825 — narodil sa Pavel Hečko, slovenský pedagóg, spisovateľ, historik a filozof (zomr. 24.VI.1895).
- 8.VI.1893 — narodila sa Marie Pujmanová, česká spisovateľka, národná umelkyňa (zomr. 19.V.1958).
- 9.-25.VI.1944 — oddiely AL a sovietskych partizánov pod spoločným velením podpluk. M. Močzara zviedli veľký boj s útočiacimi hitlerovskými vojskami v Lipských, Janowských lesoch a Soiskom pralese.
- 10.VI.1942 — nacistickí okupanti vypálili a zrovnavali so zemou obec Lidice pri Kladne.
- 12.VI.1943 — výšlo prvé číslo „Żołnierz Wolności“ — novín I. divízie pechoty T. Kościuszko.
- 14.VI.1958 — uvedenie do prevádzky prvého poľského atómového reaktora „Ewa“ vo Swierku pri Varšave.
- 14.-19.VI.1963 — spoločný kozmický let V. Bykovského a prvej kozmonautky sveta Valentiny Tereshkovovej.
- 15.VI.1902 — narodil sa Ján Poničan, slovenský básnik, dramatik a literárny kritik.
- 15.-20.VI.1964 — IV. zjazd PZPR.
- 16.VI.1919 — bola v Prešove vyhlásená Slovenská republika rad.
- 18.VI.1882 — narodil sa Georgij Michajlovič Dimitrov, vodca bulharského proletariátu, spolužiakateľ Komunistickej strany Bulharska, významný protifašistický bojovník a teoretik marxizmu (zomr. 2.VIII.1949).
- 20.VI.1793 — narodil sa Aleksander Fredro najväčší v Poľsku autor komédii a významný dramatik (zomr. 15.VII.1876).
- 21.VI.1932 — vypuklo sedliacke povstanie v okrese Lesko.
- 23.VI.1652 — narodil sa v Spišskej Sobote Ján Brokoff, slovenský rezbár a sochár (zomr. 28.VII.1718).
- 24.VI.972 — víťazstvo Mieška I. nad margrífom Hadonom v bitke pri Cydzyne.
- 24.VI.1843 — narodil sa Ivan Branislav Zoch, profesor reivičkeho gymnázia, propagátor technického pokroku na Slovensku, autor populárnovedeckých článkov (zomr. 27.XII.1921).
- 25.VI.1945 — bola v San Francisku podpísaná charta Organizácie spojených národov.
- 27.VI.1954 — v Obnisku nedaleko Moskvy dali do prevádzky prvú atómovú elektráreň na svete.
- 28.VI.1812 — narodil sa Józef Ignacy Kraszewski, významný poľský spisovateľ (zomr. 19.III.1887).
- 28.VI.1905 — narodila sa Mária Razúsová-Martaková, slovenská spisovateľka (zomr. 5.VIII.1961).
- 28.VI.1914 — bol spáchaný v Sarajeve atentát na rakúsko-uhorského nástupcu trónu, čo bolo zamienkom pre vypuknutie I. svetovej vojny.
- 29.VII.1936 — konala sa pri Nowosielcach demonštrácia 150 tisíc sedliakov proti sanácii.
- 30.VI.1893 — narodil sa Walter Ulbricht, predseda Státnej rady Nemeckej demokratickej republiky.

**DEUTSCHLAND, DENTSCHLAND
ÜBER ALLES...** — slova této staré germánské hymny, kterou Bismarck a jeho pruská armáda a císař Vilém a později Hitler povznesli na hymnu nadlidí, vyvolené rasy, která má právo ovládat jiné, nezáhy nula. Převzala je NSR a dále hlásají Němcům staré šovinistické tradice, že jejich stát musí být první ve světě, že před ním musí všechni ustoupit a všechni se mu musí podvolut. Obzvláště někdejším hitlerovcům a soudobým nacistům připomínají dávné mýty a touhy.

Seskupili se v NSR v německé národnědemokratické straně (NPD). Jsou to titíž lidé, kteří ze své paměti vykreslili hanbu hitlerovských táborů smrti, strašná zmíření a ukrutnosti války, svůj úpadek i to, že nebyli do konce potrestáni. Dvě třetiny vedoucích členitelů NPD jsou aktivní členové bývalé Hitlerovy strany a to od okamžiku jejího založení.

Nový vůdce a ideolog německých nacionalistů a krajní pravice Adolf von Thadden, který pochází z pruských junkerů, věrně až do konce sloužil hitlerovcům, bojuje na východní frontě. Po válce se stal předsedou německé pravicové strany (DRP) a po jejím rozpuštění se vyšvihl na předsedu NPD. Nacionalistickým veteránem je člen oficiálního orgánu strany Deutsche Nachrichten, bývalý generál SS Wilhelm Meinberg. Dr. Hans Bernhard von Grünberg, člen presidia NPD, byl členem NSDAP od roku 1931. Člen výboru NPD Emil Maier Dorn byl členem NSDAP dokonce o rok dříve (v 1930). Také Georg Joel, bývalý zástupce gauleitera obvodu Wese-Ems, zastává v NPD čelné místo. Starí nacisté a pravíčci nechybí ani v lokálních organizacích NPD. Například tajemník NPD v Hamburku, Horst-Günter Schweimer, byl členem NSDAP od roku 1932 a SS-Hauptsturmführerem. Nebo ve Frankfurtu Eberhard Engelhard, horlivý vyznavač nordické výry v nejčistším hitlerovském stylu, stylu Rosenberga a starých vůdců NSDAP.

Dnes jako stín minulosti, opět hrdi na své finanční a militární síly, které získali pomocí imperialistů, natahuji ruce po atomové zbrani a jenom čekají na příznivou chvíli, aby mohli s novým führerem brutálně pošlapat zásady, které jim, Němcům, byly vnučeny po úpadku v roce 1945. Prozatím budic nacionalsmus, shromažďují ve svých řadách všechny příznivce. Chtěli by si podrobit všechny západoněmecké politické strany a dostat se do vlády v Bonnu.

Pro svou stranu si vybrali jméno: národně demokratická, které připomíná staré jméno — národně socialistická. Demokracie v názvu nemá nic společného s přesvědčením. Je pouze zástěrkou, která má přikrýt nacistického ducha, který panuje v NPD a je věrný třetí říši. Chrání před obviněním.

ním z protikonstituční činnosti a je paravánem legality.

Souběžnost počátku NPD a NSDAP je přímo zaskakující. Stejně, jako za Hitlera, všechno se začalo schůzkami a diskusemi po kavárnách a hospodách. Později byl u notáře úředně potvrzen protokol ze schůze nevelké skupiny osob, kteří se rozhodli založit stranu. Když NPD byla formálně založena (listopad 1964), měla pouze 437 členů. V únoru 1965 jich už bylo 1.200 a po třech měsících 7.500. V polovině minulého roku vzrostl počet členů NPD na jedenatřicet tisíc, většinou s nacistickou minulostí.

Samozřejmě není to příliš mnoho ve srovnání s vládnoucími stranami v NSR. Ale je nutno si zapamatovat, že ani Hitler na počátku své kariéry neměl vše zastánců. Historie také naznamenala, jak se vbrzku všechny „demokratické“ strany sloučily s NSDAP a zanedlouho stál za Hitlerem téměř celý národ. NPD si bere příklad z hitlerovské strany a věrně napodobuje její taktiku. Hlásá lehce se ujmíající fráze, hlavně u nacionalistů a krajní pravice, a současně se pokouší vyhrát na rozhorčení lidu vůči bonnské vládě.

Duch revizionistické politiky Bonnu a použitá síla a brutalita vůči protestujícím hlasům levicových skupin a pouličním manifestacím, na druhé straně strach z hospodářské krize hrozící NSR jsou velkými spojenci NPD. Ulehčuje jí dobývání vlivu v lokálních parlamentech a upevňuje start do okruhu voleb do bundestagu.

A opět nutno dostihnout analogii s dobrodružnou cestou Hitlera. V místě, z něhož ji před čtyřiačtyřiceti lety nastoupil, v Norimberku, který si vyvolil pro výroční kongresy své strany — zaznamenala NPD jeden z prvních volebních úspěchů. Jako za dávných hitlerovských dob táhl točitými uličkami města s fanfárami a pochodněmi volební průvod NPD. Místo černých, červených a zlatých barev praporů NSR, byly neseny nad davem černo-bílo-červené prapory rajchu, s bílým kruhem na červeném pozadí — chyběl pouze hákový kříž.

Vládnoucí kruhy Bonnu, nedbajíce varovných hlasů, snaží se zlehčovat význam obrozující se krajní pravice a nacionalistických sil v západním Německu. Avšak přišly další volební úspěchy NPD. V dalších městech Bavorska, v Hamburku, Hessku, Schleswig-Holštýnsku a konečně poslední, opravdu alarmující výsledek voleb v Badenii — Wirtembersku. Zde NPD získala dokonce dvacet mandátů a zaujala tak stejně pevnou pozici, jako svobodní demokraté.

Tyto volby měly značný ohlas ve světě a opětne připoutaly všeobecnou pozornost k „podivuhodnému“ rozvoji této národně demokratické strany. Strhly falešnou masku bonnské propagandy, která za účelem uklidnění světového mínění zlehčuje volební úspěchy NPD.

Zastrašující je na tom to, že po dvou třech letech po úpadku Hitlera se mohla v NSR obrodit neonacistická strana a dosáhnout takových volebních výsledků. Dokonce ohrozit vládnoucí západoněmecké politické strany. Přišla doba, aby se v NSR začali zabývat neonacistickou stranou Adolfa von Thaddena. Aby ji přestali tolerovat, přestali popírat fašismus a jeho falešná a nebezpečná pro budoucnost Německa a míru v Evropě hlesla.

To není jenom výstražný signál, ale skutečný poplašný zvon. Fašistické nebezpečí v dnešním západním Německu získává na síle. Za rok se budou v NSR konat všeobecné volby. Jestliže bonnská koalice nezmění svou dosavadní politiku, mohou nastoupit důležitá politická přesunutí v této zemi. A to nepochybně bude mít následky v mezinárodním měřítku.

A. ADAMEC

Nový vůdce a ideolog německých nacionalistů a von Thadden v kruhu vý

POD PRAPOR NACIONALISTŮ

Mírové pochody, protesty levicových skupin a obrode neohitlerovských sil v NSR a otí nadále ignorovaný koali v

ku práve hosťovala maďarská kočovná divadelná spoločnosť, ktorá hrala svoje operety na chatnom javisku stoličného hostinec. Primadonu tejto spoločnosti prirovnávali sme šedro a dobroprajne k najslávnejšej herečke a speváčke v Uhorsku Lujze Blahovej, ktorú volali „národným slávkom“.

Lujzu Blahovú som nikdy nevidel, ale mali sme doma gramofón, v tom čase kolosalný zázrak techniky s veľkou trúbou podoby fialového kalicha a k nemu niekoľko gramofónových platní. Na jednej z nich nahraná bola s Lujzou Blahovou maďarská pieseň „Hullámzó Balaton tetején“ (Na vlnách Blatenského jazera) a na druhej strane naša trávnica „Od Oravy dážď ide“. Lujza Blahová spievala ju po slovensky, lebo ved' jej otec, lekár českého pôvodu, pôsobil na Slovensku. Na slovanský pôvod tejto zbožňovanej umelkyne sme boli veľmi hrdí.

Nakoniec prišli dve novielky. Jednu som napísal ja a druhú preložil od Čechova, ale autora som neuvedol. Keď pán riaditeľ prečítał prvú novielku, nad ktorou sa jasne skvelo

moje meno, zabodal svoj skúmový zrak do mojich prestrašených očí a opýtal sa:

— Kto to napísal?

— Ja, — odpovedal som skrúšene. Ale pán direktor to nepokladal za možné.

— Neverím. Odkiaľ ste ju vykradli?

— Nevykradol. Sám som si ju vymyslel.

Môj inkvizítorkrútil a krútil hlavou, ale keď prečítał Čechovu novielku, nad ktorou, ako som spomenul, autor nebol uvedený, s hlbokým presvedčením a s ironickým úsmievom poviedal:

— No o tejto už verím, že ste ju napísali vy.

Taký bol teda môj inkvizitor znalcem literatúry!

Vyšetrovanie sa skončilo pre mňa šťastne. Bol som zbavený viny a oslobođený od zločinu šírenia socialistických bludov. Ale ďalšie vydávanie časopisu bolo zakázané. A nakoniec nepechodil som tak zle, lebo z literatúry dostal som výbornú, akoby zrazu oceněnou moje novinárske a literárne vlohy.

A na riaditeľovu výzvu, aby vstali a dobrovoľne sa prihlásili v triede najhlúpejší a všeobecne známi idioti, ja som sa od tohto dňa už nemusel prihlasovať.

Ale najpôsobivejšie o mojej novinárskej činnosti boli pre mňa slová už vtedy v národe presláveného Hviezdoslava. Na druhý deň po vyšetrovaní stretol som ho pred Trnkóčkyho tlačiarňou, vedľa ktorej stál jeho dom. Bol v spoločnosti lekára-spisovateľa Jégého. Keď som ich pozdravil, zastavil ma s výčitnym úsmievom, lebo už vedel o vyšetrovačke, ba prečítał si i celý môj časopis, ktorý mu akiste riaditeľ požičal.

Po krátkom rozhovore sa ma zrazu Hviezdoslav opýtal:

— Nuž a, syn môj, nevedel by si ty písaf i do slovenských novín, po slovensky?

— Nemyslel som ešte na to, — odpovedal som v rozpakoch a od hanby som sa až po koriencu vlasov začervenal. — Skúsim, Pali báci, — začahtal som ešte.

Ale teraz sa priznávam, že veru siub ostal viac-menej sfubom, lebo okrem niekoľkých nesmelých pokusov — správ do Národných novín — som sa slovenskej žurnalistike neveroval. Cieľavedomá maďarizácia už vtedy dokonala i na mne, ako na väčšine mojich vrstvovníkov, svoje zhoubné dieľo. Slovenčina bola sice mojim materinským jazykom, ale vo svojej rodnej reči vyjadroval som sa už tažšie ako po maďarsky.

Zdalo sa, že v tom kritickom čase prežívala slovenská inteligencia svoje posledné hodiny, o jedno, najviac o dve desaťročia bude vari dočista a bez stopy vyhubená. Ostane po nej len niekoľko románov, trochu beletrie, niekoľko ročníkov slovenských novín v archívoch, ktoré pokryje prach. Len vo vitrínach múzeí budú ukazovať tieto doklady slovenskej kultúrnej minulosti...

Aký to bol teda pre nás zázrak, keď roku 1918 prišlo naše národné oslobođenie a s ním sa začala rozvíjať do netušených a predtým nemysliteľných rozmerov i naša kultúra.

stú a krajní západonemecké pravice Adolf u východných příznivců

DREM ISMU

in a pouliční manifestace proti politice proti chvalení výjimečných zákonů jsou dle vládou „středu“

DOKONČENIE ZO STR. 3.

DEJINNÁ PRÍLEŽITOSŤ

Sily, dožadujúce sa nápravy, celý ten obrodný prúd v našej strane a spoločnosti, narástajúci po roky, vynutili si konečne začiatkom tohto roku zmenu, ktorá sa dovŕšovala v nasledujúcich mesiacoch. V posledných mesiacoch sa v plnom rozsahu prejavila nespokojnosť nášho obyvateľstva so starým stavom. Vykryštalizovalo sa postupne jednoznačné vedomie, že ženaša strana i naša spoločnosť zotravajú na základných princípoch socialismu odmiatá nedemokratické formy a metódy jeho realizácie, že chcú vládu a moc pracujúceho ľudu u nás uskutočňovať v demokratickom politickom systéme. Je to prudký obrat v našom politickom živote, ktorý vyskaloval a ešte vyzvoláva otázky vo všetkých oblastiach našej spoločnosti. Uskutočnili sa už mnohé zmeny vecné i osobné a nemožno povedať, že by retaz zmien bola uzavretá. Napäť, žiada sa dôkladná analýza uplynulého obdobia výraznej verejnej konštatovanie zodpovednosti ľudu a dôrazné závery z toho. Všeobecnou požiadavkou dneška je jasne oddeľiť vo všetkých oblastiach éru Novotného od začínajúcej éry socialismu uskutočneného demokratickým spôsobom.

* * *

Máme dnes dejinnú príležitosť ponaprávať chyby, omyly, prechmyty a krivdy z minulého obdobia, rehabilitovať nielen ľudu, spoločenské vrstvy a národy, ale aj základné socialistické myšlienky. Máme dejinnú príležitosť utvárať u nás socialistickú spoločnosť vo vyspelom štáte, kde by pracujúci človek dosiahol nielen lepšie materiálne postavenie, ale aj viac práv a slobody ako v hociktoj inej spoločenskej formácii. Vieme, čo nechceme, čo odmiatame, k čomu sa nechceme vracať. Vieme v hlavných heslach aj to, čo chceme, k čomu smerujeme. Zložitosť — a z toho aj spory — sa zčinajú tam, ako tieto nové zásady uvádzajú do života. Prestavba politického systému, nový system riadenia hospodárstva, nový vzťah medzi našimi národami, postavenie komunistickej strany a metódy jej práce, koncepcie Národného frontu a jeho zložiek a mnoho iných otázok treba riešiť na pochode, rýchlo a súčasne, pri organizovaní dennnej práce a života našich ľudí; a to všetko v dnešnej rozbúrenej atmosfére, plnej pohybu, tlakov a protichodných názorov. Akčný program strany a programové vyhlásenie vlády dali prvý rámcu týmto problémom, naznačili smer riešenia problémov.

Nové cesty hľadáme pod neustálou kritickou pozornosťou všetkej verejnosti, možno povedať v tvorivom dialógu orgánov strany a jej členstva, orgánov štátu a jeho obyvateľstva. Je to nový pozitívny moment dnešnej situácie. Problém je v tom, že mnohým ľuďom rohneťaťať zavíja sa predošlého štýlu práce, starých návykov, zotvaraťosti v myšlení a konaní, dostať sa na úroveň dnešných potrieb. Vzniká tak nielen mnoho konfliktov a ťažkostí, ale aj zaostávanie v rozhodovaní, v politickej práci a akcii. Je z toho dôvod kolísania, zbytočného ustupovania i bezradnosti. Dnešok u nás pracuje na vysoké politické obrátky. Politická práca sa tomu musí prispôsobiť, ak má byť účinná. K tomu patrí aj umenie

začali sa zakladať noviny a i vo mne sa prebudil znova novinár. Preto som tak rád prijal návrh prešovského knižkupca a nakladateľa Eugena Molnára, aby sme založili veľký obrázkový týždenník, ktorý by sa svojim obsahom a grafickou úpravou vyroval zahraničnému časopisu. Pán nakladateľ vetril ohromný obchod. Ani ja ani on sme netušili, že pre časopis takého rozmeru ešte neprišiel čas, že sme mali počkať niekoľko rokov, kým slovenské školy vychovávajú väčšie množstvo slovenskej inteligencie. Pustili sme sa plnou parou do uskutočnenia svojich plánov. Môjho nakladateľa a jeho spoločníka stalo to niekoľko stotisíc korún, celý majetok.

Začali sme veľkoryso. Náš týždenník „Slovenský svet“ sme tlačili hľbkotlačou, a to vo Viedni, lebo valutové pomery nám umožnili takto získať neobyčajne lacnú tlač. Noviny sme vydávali v Prešove a matice i občasy sme posielali na priesvitnom papieri do Viedne.

Najprv sme vydali hľbkotlačou náhorný prospekt v dvadsaťtisícovom ná-

správne rozostavil ľudí, vedieť ich odvolať i vyzdvihnut, a to v pravý čas. Za chyby v dobe, ako je dnešná, sa drahlo plati.

Jednotu názorov dnes nemožno nakomandovať. Vidíme širokú škálu pohľadov na naše problémy — od starých a konzervatívnych, ktoré sa nevedia rozlúčiť s minulosťou, až po ultraradikálne. Lebo sú u nás aj ľudia, ktorí sa dnes pretekajú vo vymýšľaní rôznych „ideálnych“ systémov slobody, inštitúcií, záruk, ktoré nielenže neboli ešte nikde uskutočnené, ale pri ich masovej propagácii vedú prakticky k anarchizácii nášho spoločenského života, k znemožňovaniu spoločenskej akcie, k podlamaniu strany a vlády. Heslo kritiky a jej nadmiera sa neraz absolutizuje tak, že sa stráca nevyhnutnosť zjednocovať ľudí okolo pozitívneho programu, okolo našich významných riešení denných problémov, že sa často vyvoláva viac nedôvery ako dôvery. Pestuje sa heslo opozície pre opozíciu, kritiky pre kritiku, samoúčelne, a preto nezmyselne; doktori licituju, tromfujú v radikálčení ako malí chlapci: kto ďalej dopľuvne. V takých vodách lovia rôzne elementy, prizvijú sa rôzne sily nie príaznivé ani socializmu, ani demokracii; ba neraz pod heslom demokratizácia terorizujú ľudí na svojom úseku a pod vznesenými heslami usilujú o svoje osobné a moženské ciele.

* * *

Aj to patrí k politickému životu v týchto časoch. Treba o tom vedieť, aby sme vedeli rozoznávať kúkol od pšenice. Vždy tak bolo v revolučných a krizových obdobiah, keď sa narazívali brány slobode politického prejavu, keď do politického života aktívne vstúpili masy ľudu. Zažili sme to v Slovenskom národnom povstani, i v rokoch po oslobodení. Také situácie — i dnešná — kládu mimoriadne nároky na politickú prácu, na inštitúcie i ľudu: vyznať sa v splete názorov a tlakov, pochopiť ich váhu a cenu, vysvetlovať problémy širokým masám a získavať ich dôveru a súhlas s riešeniami a programom, ktorý zodpovedá ich najväčšiemu záujmom. Nereálne či naivné predstavy o vývini našej spoločnosti časom spĺšasné či dostanú sa na perifériu, sídlo osobných záujmov sa skôr-neskôr vystriedá v reči a ľudia pochopia, kto je kto a čo sleduje. Darmo tají: je politický zápas, zápas o dôveru širokých ľudových mäs.

V našej spoločnosti prebieha diferenciálny proces. Ľudia a ich názory sa zoskupujú inak, ako to bolo pred pol rokom. Vtedy sa k obrodnému frontu hľasili či pridávali ľudia, ktorí pre najrôznejšie pričiny nemali v láske Novotného režim. Táto prekážka padla. Dnes rôzni ľudia, rôzne skupiny sledujú rôzne ciele, rôzne zábery. Táto diferenciácia nie je špeciálita slovenských spisovateľov. Je problémom najmä inteligencie, ale vyskytuje sa aj v iných vrstvách. Nie je bez vplyvu na stranu, na jej členov, nejeden dnes kolisič pod módnymi zástavami. Možno z tejto diferenciácie vzniknú aj politické zápasy v užšom či širšom rozsahu. S tým treba rítať. Obrodená a nadalej sa obrozujúca komunistická strana bude presiedať a v sebe a okolo seba sústredovať ľudí, ktorí na báze socialistického programu, socialistickej demokracie budú ochotní pomáhať dnes a denne poctivo a nezíšte pri riešení našich politických, hospodárskych, národných a ostatných problémov.

Komunistická strana bola a verím, že zase bude v plnom rozsahu bojovým politickým hnutím s nevyhnutnou dobrovoľnou disciplínnou, ktoré prebojuva a realizuje záujmy predstavových vrstiev, robotníkov, inteligencie. Osobne som presvedčený, že strana čoskoro prekoná krízové javy, do ktorých ju dostať režim Novotného, a že si zase upevní dôveru v širokých vrstvach našeho ľudu.

pohroma a stáli sme nad ňou nechápaní a zdrvení. Ale vtedy boli také pomery, že napríklad i najväčšie denníky, ako „Robotnícke noviny“ a „Slovenský denník“ vychádzali v trítisícom náklade.

Ale napodiv moji nakladatelia sa po prvom ohromení spamätili a nestralili chut do ďalšieho vydávania. Po roku sa „Slovenský svet“ presťahoval do Bratislavu, pravda, už bez mňa, a vychádzal ďalej desať rokov. Lebo čo sa nezískalo z predplatného, to sa zavodilo inzeriou a rôznymi subvenciami, a časopis sa takto na dlhý čas udržal.

Písavali do neho: Tesnoskalský, Boleslav Bratislavský, Rehor Uram Podtatranský a Janko Alexy. Viac prispievateľov nebolo a dodnes si neviem vysvetliť, ako som mohol týždeň čo týždeň sám jediný zredigovať taký veľký týždenník. No boli to časy zápalu a nadšenia. Veď sme zakladali svoju republiku, čože nám už vtedy bolo fažké alebo nemožné!

Nepoznám lepší program na riešenie našich spoločenských problémov ako ten, ktorý predkladá obroderé vedenie strany. Diskusiu môžu byť užitočné a plodné, alebo aj prázdne a zákerne. Nesporým faktom zostáva, že tvorivá práca na všetkých úsecoch je nielen matkou pokroku, ale dnes aj jedinou cestou k hospodárskemu, sociálnemu a kultúrnemu napredovaniu našej spoločnosti. Z toho vypĺýva, že neužavárajúc sa pred výmenou názorov a diskusiemi o hociktoj otázke, musíme klásiť čočas výčas dôraz na pozitívny program, na konkrétnu prácu, na zjednocovanie ľudu okolo týchto otázok. To si žiada vytvárať aj podmienky v politickej oblasti: istú stabilizáciu a konsolidáciu. Aj sloboda a demokracia majú všade na svete svoje pravidlá a svoje hranice. Inak by viedli k anarchii, rozkladu, chaosu, svojvôlei a novému bezpráviu. Sloboda a demokracia — to sú práva i zodpovednosť. Jedno bez druhého nevedie k ničomu.

* * *

Je tu dejinná príležitosť doriešiť postavenie slovenského národa, jeho sebauréniu, národnú samosprávu, jeho rovný pomer k českému národu, jeho postavenie v našom štáte. Riešenie, ktoré sme prebojúvali v odboji, v Slovenskom národnom povstani a po oslobodení, ktoré bolo potom deformatované, ba zopsuté, je možné v krátkom čase, v tomto roku, dokončiť. Princíp federalizácie je dnes prakticky prijímaný na všetkých rozhodujúcich miestach. Bude sa rokovať o jeho konkrétnej náplni a zákonného vyjadrení. Taktôľ nás národný problém, nastolovaný vyše 120 rokov, neriešený zo 50 rokov existencie československého štátu, sa nezadržiteľne blíži k poctívemu a pre nás uspokojuvemu riešeniu. Pre slovenský národ je to jedna zo základných otázok demokratickej koncepcie, jej súčasť i podmienka. Sloboda človeka a sloboda národa úzko súvisia.

Nedáme sa myliť posmeškami politických špekulantov, ktorí chcú znehodnotiť význam riešenia slovenskej národnostnej otázky, vytvárajú fiktívny rozpor tejto otázky s generálnym problémom demokratizácie našej spoločnosti.

Váha slovenského národa a Slovenska v našom štáte za posledné mesiace podstavne stúpla, jeho hlas dnes nikt nemôže ignorovať. Vytvára sa situácia rovného partnerstva s českým nárom, situácia, keď máme čo hovoriť do spoločných vecí štátu a chceme tiež niesť za osudy tohto štátu plnú zodpovednosť. Veríme, že tento stav sa ustáli u nás ako trvalý faktor a bude podložený aj novým ústavnoprávnym riešením. Slovensko dnes je a chce zostať konsolidovaným faktorom v našom štáte. Aj preto sa usiluje o svoje rovnoprávne postavenie, aj preto musí riešiť svoje vnútorné problémy, nastolené demokratizačným procesom. Viem, sú stažnosti na pomalosť riešenia vecí vecných i osobných problémov. Nieviem, či to by bola politická hlúposť. Podlahnut radikalistickej frázam, rôznych „reformátorom“ pochybné minulosti a pochybných človekov — by neukazovalo na našu politickú zrelenosť. Veci musíme riešiť dnes s takými ľuďmi, akých máme; vymyslieť si nových nemôžeme. Nie sú fantasti, nebudem liefať v oblakoch. Najmä nie v politickej oblasti. Lebo cítíme zodpovednosť za osudy a život miliónov našich ľudí. I keď je dnes oveľa ľahšie pôsobiť v pôzde nezávislého a „nekompromisného“ kritika, ako brať na seba zodpovednosť za prácu, za problémy, za ich pozitívne riešenie. Dnes sa dostáva do popredia národná i morálna povinnosť človeka, najmä komunitu, pozitívne prispievať k výstavbe demokratickej a socialistického Slovenska v demokratickom a socialistickom Československu. Priloží ruku a um k tejto práci. Komu je to málo, nech sa vari vo svojej polievke. Po federalizácii bude podstatná časť zodpovednosti za politickú situáciu, hospodársky rozvoj, za sociálne podmienky, za životnú úroveň našich ľudí, za rozkvet kultúry atď. na Slovensku na ramenach slovenských ľudí. Je to malá úloha? Ako sme na to pripraveni? Nejdzie o roky, ale iba o mesiace. Treba sa nad tým trocha zamyslieť. A najmä veľmi zodpovedne a urýchlene robíť prípravy. Sily každého statčného človeka tu budú potrebné. Bude to pre nás nemalá skúška.

* * *

Dejinné príležnosti pre národ, pre štát, pre spoločenské triedy i pre jednotlivcov neprichádzajú príliš často. Ak sa príležitosť premrňa, treba čakať celé roky, i desaťročia. Naša dejinná príležitosť, slovenská i československá, je tu, v týchto týždňoch i mesiacoch. Každý z nás za jej využitie ponesie svoj diel zodpovednosti. Tu sú príčiny, prečo proti záplave slov zdôrazňujem dejinné skúsenosti, pozitívny program, zodpovednosť i kus disciplíny. V pevnom presvedčení, že to zodpovedá názorom i záujmom obrovskej väčšiny našich ľudí, že v tom je východisko z dnešnej krízovej situácie i naša budúcnosť.

DR. GUSTÁV HUSÁR

ČITATELIA REDAKCIÁ

DO REDAKCIE ZIVOTA

Mili priatelia,

...V júni oslavujete desiate výročie Vašej peknej práce a plníte úlohu nemajú — slúžite národnostným slovenským a českým menšinám tlačeným slovom. Za toto Vám patrí vďaka nielen menšiny u Vás, ale aj Slovákov žijúcich doma, ktorí sledujú pozorne život našich menšíň v zahramiči. Sám som kedysi pracoval ako redaktor Matičného čítania u Františka Hečku, ktorý nám bol šéfom a viem, aké boli národnostné menšiny v zahramiči vďačné za toto tlačené slovo. Želám Vám, aby sa Vám práca aj ďalej dařila, aby rastla Vaša obľuba medzi čitateľmi. Aby som si oživil spomienky a znova sa prihovoril ku krajanom, v najbližšom čase Vám pošlem nejakú krátku poviedočku, alebo pári žartov.

EUDOVÍT PETROVSKÝ
spisovateľ, šéfredaktor
Malého repertoáru

VÁŽENÁ REDAKCIA!

Pri príležnosti 10. výročia Života Miestna skupina KSČas v Przywarówke srdceňe Vám blahoželá k úspešnej tvorivej práci, ktorej cieľom je blaho nás všetkých, Slovákov a Čechov žijúcich v Poľsku. Sme Vám vďační súdruhovia redaktori za naše slovenské tlačené slovo. Tešíme sa z neno a netreplivo čakáme na každé číslo.

Želame Vám mnoho zdaru v ďalšej práci.

Lipnica Wielka —
Przywarówka
Za skupinu predsedza
A. SPIRKA
tajomník F. KRAMÁR

DRAHY L. TOKÁRI!

V prvom rade Ti najsrdceňejšie d'akujem za zaslanie mi, pre mňa tak milého časopisu Vašej Spoločnosti Život. Tým je mi cennejší, že je to jubilejný číslo venované 20. výročiu existencie a činnosti KSČas v Poľsku a 10. výročiu vydávania Vášho činorodého časopisu.

Od roku 1958 do 1964 som ho pravidelne dostával prieamo z Varšavy, predplácal mi ho Anton Rafacz, kym býval v Oravke, ale ako sa presťahoval do Piekielnika tak som s ním stratil spojenie. Za tie roky všetky čísla mám odložené, lebo činnosť Vášho časopisu je veľmi hodnotná, na vysokej úrovni. Tiež v Spoločnosti ako aj v redakcii mate vysoko vyspelých, zbehlych a inteligentných ľudí a čo je potešujúce, že aj mládež vyniká v udržiavaní si materiálskeho jazyka, bez ktorého by každá národnosť odumrela.

Žil som viac rokov medzi Vami na Orave a oravský ľud mi prirástol k srdcu. Mám veľa skutočne úprimných priateľov po celej Orave, ktorých som si získal za tzv.

Slovenského štátu, ako účasťník protifašistického odboja na Orave. Zmenila sa aj tvárosť Oravy vďaka poľskej ľudovej vláde a strane. Keď sme sa naposledy zišli spolu v Jablonke, volal si ma do klubovne Spoločnosti, ale žiaľ bohu nemal som na to čas. Veľmi rád by som prišiel medzi Vás, keď budete mať schôdzku. Ja príde v júli t.r. na niekoľko dní do Oravky, snáď sa mi potom túžba splní, aby sme si spoločne pohovorili niečo o hostórii a o tom, čo bude účelné pre Vašu Spoločnosť a pre Frontu národnej jednoty.

Teraz Ti drahý môj srdečne blahoželám k udeleniu Čestného diplomu na oslavách UV KSČas v Nowom Targu dňa 7.I.1968, a želám, aby si dostával ešte ďalšie roky aj vyššie vyznamenania!

Tým končím, prajem Ti veľa zdravia a sily do ďalších úspešných rokov na poli národnom. Mnoho zdaru a úspechov KSČas taktiež redakcii Život!

Tvoj priateľ

STEFAN MEDZIHRADSKÝ
Mokrad č. 66
okr. Dolný Kubín, ČSSR

VÁŽENÁ REDAKCIA ŽIVOTA!

K Vášmu okruhlému 10-ročnému jubileu vydávania mesačníka Život srdceňe blahoželám.

Srdceňny stisk ruky patri predovšetkým tvorciam tohto oblúbeného a čitaného mesačníka — celému redakčnému kolektívu, rovnako i týmu, ktorí ho tlačia.

Vážení redaktori!

Teraz, keď poznám Vás časopis, vysoko si cením a väzím Vašu 10-ročnú tvorivú a organizátorškú prácu, ktorú ste vykonali v prospech skupinových menšíň Slovákov a Čechov žijúcich v Poľsku, za ktorú Vám patrí vďaka a uznanie. Hodnotiac dosah Vášho tlačeného slova pre našich krajanov v Poľsku, urobili ste hodný kus priekopnej a záslužnej práce. Prial by som si, aby Život našich krajanov v Poľsku a vôbec vo svete našmu národu nebol cudzí. Aby sme našim krajanom žijúcim v Poľsku a aj vo svete všeestranne pomáhali, predovšetkým v oblasti kultúry. Cenným prínosom by sa mohla stať a iste sa aj stane formujúca sa Matica Slovenska so sídlom v Martine. Dospiať sme sa v našej tlači pomerne malo dozvedali a dočitali o Živote našich krajanov — Slovákov a Čechov vo svete.

Váš mesačník sa teší veľkej obľube nielen u krajanov, ale aj u nás na Slovensku, konkrétnie v oblasti Zamagurie, ktoré susedí s Poľskom. Stal som sa prispievateľom Života, aby som informoval našich krajanov v Poľsku o Živote a práci u nás, zoznamoval krajanov s historiou Spiša, so všetkým čo sa deje u nás v Československu, aby som pomáhal upevňovať bratské zväzky a priateľstvo medzi našimi národnimi a národnostnými menšinami. Teším sa tomu, že Život píše pre každého bez rozdielu pohlavia a veku a svojím obsahom dotýka sa všetkých oblastí spoločenského života našich krajanov v Poľsku. Urobím všetko, aby sa tento časopis dosiahol medzi najširšie vrstvy nášho obyvateľstva v Zámaguri.

Esťe raz želám Vám veľa tvorivých sil pri tvorbe Života.

FRANTIŠEK SOSKA
správea múzea
ČERVENÝ KLÁŠTOR

KREMPACHY

Originálne a zaujímavé dnes rešpektované sú svadobné zvyky. Opíšem ich veľmi stručne.

Mladí, t.j. mládenec a dievča, stretávajú sa so sebou často až tesne pred svadbou. O ženačke obyčajne myslia rodičia, ktorí tak usmerňujú syna, aby si vzal za ženu dievča, ktorého pole susedí s jeho poľom a má takú istú plochu, čiže nie chudobnejšie. Tercia stupeň majetnosti mal a má rozhodujúcu úlohu. Rodiča mládenca, v obave pred tzv. čierňou polievkou zo strany dievča, aby neboli zahanbeni, posielali k rodičom mladuchy pytača, často príbusného, ktorý ich oboznámal s manželskými zámermi mládenca. Keď sa všetko priaznivo uložilo, začínajú sa pytacký (namôľiny), ktoré sú zasníbeninami. Pri holine zastavenom stole zasadajú rodičia budúceho mladého páru a prediskutujú materiálne otázky a termín sobáša a svadby. Na zasnúbenie prichádzajú najbližší príbusní a najbližši kamarátky a kamaráti mladých. Potom sa vybaví otázka ohľášok a po 3 týždňoch obyčajne prichádza deň sobáša a svadby.

Týždeň pred sobášom družovia mladuchy a mladého pána, svadobne oblečení chodia spievajúc a v mene mladého páru pozývajú ich príbusní na svadbu. Oblečení sú svätočne, klobúky podprené, na nohách tzv. sarky (boty so sárami), v rukách korbače zo srnčej nohy, na ktorých na železnej obrúčke sú pripevnené remeňe s farebnými strapcami „kisteckami“ na koncoch. Šibe sa nimi chlapov, ktorí niekedy narúšujú poriadok na svadbe. Ak príbusní bývajú v inej dedine, družovia idú k nim na ozdobenom svadobnom voze, s krásnym záprahom a bystrými koňmi pozývať na svadbu a vtedy spievajú rôzne pesničky.

Nokoniec prichádza deň sobáša a svadby. Od rána začínajú sa horučkovité prípravy k slávnosti. Hudba (dvoje husiel, trúbka, harmonika a basa) hrá smutné melodie a mladý pán lučiac sa s domom, rodičmi a príbusními ide k mladuche. Keď mladucha pochádza z inej dediny ide sa k nej na vozoch, a v zime na saniah. Pred domom mladuchy sa spieva. Tuna je tiež rozlúčka s rodičmi a odchádza sa do kostola. Keďže kostol je obvykle blízko, svadobný sprievod ide pri zvukoch hudby (orchestra). Mládenčica vedú družice a mladucha družovia. Po kostolných obradoch mladomanželia vychádzajú poza terén kostola a tam prijímanú blahopriamia a bozký od najbližších.

Potom odchádzajú do svadobného domu, v ceste im však stojí krásne ozdobená brána, zamknutá reťazou. Pred bránou stojia mládenci oblečení za Cigána a Cigánku a nepúšťajú svadobný sprievod, dokiaľ mladý pán nedá výkupné.

Doma je privítanie. Mladí musia uhryznuť z jedného koláča (čo znamená, že budú spoločne hospodáriť) a potom hadžu ponad hlavu drobné peniaze (aby im nikdy nechýbalo peňaž).

Dnuka družice a družovia striedavo spievajú, dobiezdajú si navzájom pesničkami. Na zábave tančia polky, čardáše, valčíky a naposledy dokonca aj moderné tance, ktoré najmä starší veľmi nezdarne prevádzajú a vyvolávajú tým niekedy veľa smiechu. Hovoria, že napodobujú mladých. Večer po obede sa vyberá svadobný dar. Vyberá ho tzv. starosta. Svadobčania dávajú darčeky pre mladomanželov. Potom nasleduje čepenie.

Dva vrkoče sa okrúca okolo hlavy a spieva sa.

Po čepení mladucha vyčádza so šatkou „tebetkou“ na hlave. Koná sa tanec tzv. stará baba, voľakedy nazývaný „bravurský“. Mladucha by tančila do nekonečna, keby ju od družov nevýkupil za peniaze mladý pán.

Svadba trvá do bieleho rána. Na druhý deň sa ešte raz pozýva najbližších príbusných na tzv. popraviny, ktoré trvajú niekedy aj dva dni.

JÁN KRIŠÍK

NOWA BIAŁA

Voda pre občanov Nowej Białej bola vždy problémom číslo jedna. Už v dávnej minulosti obyvatelia mysleli, ako priviesť vodu do dediny. Najprv tiekol potok od prielomu Kramnica-Oblazova, kde bol postavený mlyn. Svedčí o tom priekopa, pravda už zarastená trávou. Potom bol spravený prieplust vzdialenosť asi jeden a pol kilometra od obce Komplikacií však nechybalo. Raz, že sa koryto rieky postupom času znižovalo a treba bolo stavať umelú hradzu, aby sa zvýšila vodná hladina, a keď prišli povodne hradze boli zničené a potôčik zmizol. Po druhé tiekol rovinatými poliami, v zime zamrzal a sneh ho zasypával.

V XVIII. storočí nejaký Modla, krajan z Nowej Białej prišiel na nápad, aby sa vykopalo novú priekopu cez Leng, čím sa skrátilo nový potok do 500 m. Ale aj tu boli v zime ťažkosti. Až roku 1961 bolo založené potrubie pomocou ktorého voda z Bialky je privádzaná do dediny. Je to riešenie tiež nenajlepšie. V zime tečie veľmi malo vody.

Občania z Nowej Białej sa rozhodli tento problém vyriešiť vybudovaním vodovodu. Dúfajú, že spoločenskými činnimi a pomocou štátu určite to dokážu.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

ZELÓW

Dne 19. kvätne tr. prijel do Zelowa kolektív varšavské televize a zástupce Československej televize z Prahy prof. Kopecský. Úkolem prof. Kopecského bolo zjistit podmínky k natočeniu filmu o pamätkách po exulantoch a o jejich živote. Nutno pripomenout, že všichni Česi, žijúci v Zelowě, sú vyznávatelia a dědici Husova učenia.

Natáčení bolo pripraveno s výborem našej Společnosti. Nebylo zapomienuto na žádnou pamäti hodnost. Natáčelo se v evangelicko-reformním kostole.

le, dalej byl fotografován Husuv kámen na kostelním nádvoří, pomníky s českými nápisí, ktoré sa nachádzajú na miestnych hŕbitovach a niektoré ulice a miesta v Zelowě, ktoré sú spjata s touto tematikou.

Profesor Kopecský se zajímal také o naši kultúrnu miestnosť a soubory, ktoré si poslechl. Byl s pobytom u nás spokojen. Všetky rozhovory a také vystoupení souborov si nahral na magnetofonový pások.

Na poznačké ulici v Zelowě pribúdalo k úpravě mestského parku. Byly zasazeny již všechny stromy a keře, všechny cestičky upraveny a také zaseta tráva. K vykonání zůstalo pouze navštívit na všechny pěšiny štérky. Všechny práce mají byť ukončeny do 22. července. Většina prací je konána v rámci veřejných pracovních závazků.

Do výboru pro oslavy 1. mája v Zelowě byl povolán také tajemník oddílu našej Společnosti krajan Waclaw Luščiński, ktorý byl přidelen do propagáční komise. Komise své úkoly rádne splnila.

Prvomájového pochodu se zúčastnily všechny instituce, závody, veřejné organizace a čtyři sousední vesnice. Do pochodu hrály tři dechovky — „Zelowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego“, z vesnic Buczek a Łęka. Pochod zaujal prostor asi čtyřkilometrový a byl odměňován potleskem přihlížejících občanů. Hezky se představili harceri a ZMS a samozřejmě sportovci a také skupiny v lidových krojích.

V pochodu byly neseny transparenty s hesly, praporzy a každá vesnice měla plaketu se svým názvem. Odpoledne se konala lidová veselice.

W. LUŠČIŃSKI

ORAVA

Čoraz viacej a častejšie obyvatelia Oravy začínajú nariekať na výrobky Nowotarských kožených závodov „Podhale“. V obchodoch je plno topánok ale nie pre rolníkov. Sú to zväčša špicaté poltopánky pre ľudi v meste a nie pre nás. My každodenne musíme prejsť pár kilometrov po blate, snehu, a v špicatých topánkoch to nedokáže každý — tlačia a v zime sa sype do nich sneh. O topánkoch so širokou špičou, ktoré vyrábabajú závody (asi) pre rolníkov nemôže byť reči. Nikto si ich nekúpi, lebo sú zo svinskej kože — prepúšťajú vodu, a majú gumenú podrážku — sú nezdravé.

Dúfam, že Kožené závody v Nowom Targu sa zamyslia nad týmito úvahami.

J. KOVALÍK

„Filipinky“ ze zelowského souboru KSČas

JABŁONKA

Zo zasadnutia Obvodného výboru KSCAS na Orave, ktoré sa konalo 17. marca t. r. v Jablonke. Sprava: tajomník KP PZPR v Nowom Targu T. Barbachen, prvý tajomník KP PZPR v Nowom Targu J. Nowak, prvý tajomník UV KSCAS v Poľsku J. Ondica a veliteľ MO v Jablonke F. Stachura.

Krajania z Jablonky, Przywarówki a Chyžného počas zasadnutia obvodného výboru.

V jablonskej klubovni Spoločnosti počas zasadnutia boli prítomní aj mladí krajania z Przywarówki (v predu).

RUŠI SA VÝNIMKA V PRAVOPISE

Slovenská pravopisná komisia so súhlasom Predsedníctva SAV a Predsedníctva SNR upravuje od 1. mája 1968 písanie slov **sbor**, **sväz**, **sjazd**, **svitok** a **zpráva** takto: **zbor**, **zväz**, **zjazd**, **zvitok**, **správa**. Rovnako sa píšu aj odvodené a zložené slová, napr. **zborový**, **zborník**, **zborovňa**, **zvádzový**, **zvádzáčky**, **zjazdový**, **zvitkový**, **spravodajca**, **spravodajský**, **spravodajstvo**. Tým sa odstraňujú výnimky pri písaní **predpôs**, **z-**, ktoré zostali v Pravidlách slovenského pravopisu z roku 1953 a v ďalších vydaniach z mimojazykových príčin.

Podľa tejto úpravy treba písat aj skratky názovov inštitúcií, v ktorých sa používajú tieto slová, napr. **ZNB** (Zbor národnej bezpečnosti), **ZSN** (Zväz slovenských novinárov) a pod. Prídavné meno **česko-slovenský** sa má podla rozhotnutia Slovenskej pravopisnej komisie vždy skracovať dvoma písmenami, t.j. **ČS**. Napr. **ČSZŽ** (Československý zväz žien), **ČSOK** (Československá obchodná komora), **ČSZM** (Československý zväz mládeže) a pod.

VÝSNOLAPŠANSKÁ ROZPRÁVKA

Cheel by som vám napísal rozprávku, ktorá je u nás známa. Znie takto:

Raz si farár pozval Cigána, aby mu vraj prišli skosif obilie. Cigáni odišli do po-

Ia a farár ich celý deň nechal o hlate a vode, lebo tej mali na poli dosť a o suchom chlebe, ktorý vraj mal byť k polievke, ktorú mali dostať. Ked Cigáni jačmeň skosili, prišli na faru, na olovant. Farár ich však poslal na druhú roľu, aby zožali ešte aj ovos. Slúbil im pritom, že večer príde pre nich kočiš, preto sa nemusia ponáhľať domov, len nech kosia. Kočiš prišiel, ale hodne neskoro. Toči pustil kone naschvál cez polia, voz sa poriadne rozhegal, tak, že Cigánom neostalo nič iné, ako vziať kosa na ramená (jeden z ich musel vziať ešte na hlavu tzv. „polkosek“) a pobrať sa peši na faru.

Farár aj s gazdinou ich privítali vraviac, že už aj večera im vychladla, a aby ich už dlhšie o hlate nedržali tak im narýchlo pripravili nejakú kapustnicu so zemiakmi. Vráví sa, že hlad je najlepším kuchárom, preto sa každý pustil do toho ešte s hodným krajcom chleba. Ked sa dosýta najedli — div divúci — doniesla gazdiná dve misy, plné pečeného mäsa. Za ten čas už pán farár stihol ich aj vyplatiť, tak ako sa dchodi. Najstarší Cigán vstal a hovorí:

— Všetko je v poriadku, pán farár, aj keď, priznám sa, cez deň som si o vás myšľal všelikako. Teraz to ale odvolávam. Aj gozdinka by ušla, len keby nebola taká sprostá. Ked vie upiecť a uvaríť, mala by sa naučiť aj podávať.

Na druhý deň farár zase požadal Cigána, aby mu prišli kosif ovos. Slúbil im, že už nebudú hladovať, preto gazdinej príse pripazuje, aby všetko jedlo im pripravila dopredu. Cigáni sľubili, že prídu a aj skoro ráno prišli, nesú so sebou prázdne vrece. Gazdiná sa ich pýta, že načo im je to vrece.

Cigáni odvetili:

— Paní gazdinka, ráchteť byť zábulivá, veď či nám včera pán farárko nesľubili, že všetku stravu dostoneme dopredu?

— Raňajky, čo pravda, nebudú dopredu, ale obed ten by bol ešte priskoro, preto pôjde do vreca. To už od vás nežiadame, aby ste ho niesli na roľu.

Ten najstarší poznamenal.

— Paní gazdinka, viete čo, na roľu je veru hodné kusisko, pridajte chlebička a slaninku. Dnes pri sobote aj tak mate veľa roboty, tak vám aspoň to varenie pre nás z hlavy odpadne.

Gazdina súhlasila, ba ešte sa im podákovala za toľké vyzozumenie. Aj dobrú večeru vám navarím. Starý Cigán (posmelený tým, že sa mu tak pekne darí) hovorí:

— Viete čo gazdinka? Začiať čo my si tu na dvore kosa naklepeme, vy nám pripravte večeru a budete mať svätý pokoj.

Gazdiná si pomysela, že aspoň jej nebudú večer faru špinif svojimi bačorami. Rýchle sa dala dotoho a kym Cigáni kosa klepali večera bola

hotová. Pekne podákovali a pobrali sa dolu dedinou. Gazdiná si myslala, že sa nároču tak ponáhľajú. Iba keď okolo poludňa prišiel z poľa kočiš, farár sa ho opýtal či sa Cigánom lepšie kosi ako verejna? Troška sa pousmial a odpovedal, že na roli veru nikoho nevidel, ale zato videl ako sa ráno ponáhľali k svojim chýzám.

Ked to pán farár počul hned mu svitlo v hlate a hybaj ho k Cigánom.

— A vy taká a tak naničhodnici! Chcel som byť k vám dobrý a vy ste ma tak vypabrali!

— Ale, pán farárko, však nie ste cigán tak prečo sa počušate cigánit? Však Oni s nami včera celý deň babrali. A že my sme s vám vybabrali? To je naozaj už cigánstvo. Ved' my Cigáni, ako príslovie hovorí: po večeri každý hriešny človek leží, sme tiež ľudmi a nemôžeme byť výnimkou.

Spisal: A. BRYJA

LISTY SO SLOVENSKA

POZDRÁV RZEPISKAM

Priateľstvo nepozná hranice — hovorí staré príslovie. Ludia sa poznávajú, nadvihujú známosti, ktoré sa často končia... sobášom. Začína byť módnym, že chlapci zo Slovenska — napríklad z Popradského okresu a teda aj Zamaguria — idú do Poľska často s utajenou myšlienkovou, že snad na svojej ceste stretne svoju budúcu vyvolenú, s ktorou by sa chceli zviazať na celý život. Takýmto spôsobom došlo už k nejednej svadbe.

Kedže aj ja mám dve svaříne z Poľska — z Rzepisk pri Jurgowe, využívam príležitosť, aby som srdiečne pozdravil rodiny Solusových a Vojtačkových. Dúfam, že sa v lete s nimi stretnem.

FRANTIŠEK SOSKA

M. R. ŠTEFÁNIK

Pri príležitosti 49. výročia tragickej smrti dr. M. R. Štefánika konali sa na Bradle a 5. mája spomienkové oslavu, na ktorých si asi 100 tisíc Slovákov vypočulo prejav nového predsedu Slov. národného frontu Ondreja Klokoča, predstaviteľov bývalých legionárov a SPB, kultúrne príspevky členov Intergenerácie, spevákov Bradlana, spevokol slovenských učiteľov atď. Slovensko si právom dôstojne uctilo výročie veľkého syna slovenského národa, jedného zo zakladateľov československej republiky.

Generál Milán Rastislav Štefánik narodil sa na evanjelickej fare v Košariskách 21. júla 1880. Ako prvý minister národnej obrany Československej republiky tragicky zahynul v troskách vojenského lietadla vo Vajnoroch pri Bratislave 5. mája roku 1919. Okrem niekoľkých literárnych diel z rokov 1918 — 1939, a okrem niekoľkých zázračne zachovaných búst a pamätníčkov dnešku ho priprinádala mohyla, ktorú mu vdačný národ

postavil roku 1928 (stavbu viedol architekt Dušan Jurkovič) na Bradle, 543 metrov vysokom kopci zo 194. vagónov spišského travertínu. Naposledy v celej československej tlači vidieť badateľné oživenie odzrkadlujúce nielen život a štátotvorné dielo tejto významnej osobnosti československých dejín, ale aj otázku pamätníka na Bradle. Najcennejšou zásluhou generála dr. M. R. Štefánika je jeho úloha v národnom odboji, čím sa závažne pričínil k zrodu prvej Československej republiky. Nemožno nespomenúť aj jeho podiel na vytvorení československých legií v zahraničí ako aj to, že nadviazal politické styky zo zahraničnými vládnymi činiteľmi. Jeho živý odzakaz „Verit, milovať, pracovať“ ostane navždy v pamäti slovenských generácií.

MILÁ REDAKCIA!

Naše časopisy uviedli vašu adresu a tak sa mnogým naskytla príležitosť nadviazať priateľstvo a písomný styk s mládežou v Poľsku. Aj ja by som si rada s niekým pisala či už s chlapcom alebo dievčaťom. Mám 19 rokov, som učiteľka. Zbieoram pohľadnice a známky.

Srdečne pozdravujem všetkých pracovníkov vašej redakcie a želám vám veľa úspechov v práci a osobnom živote. Zdravím celú mládež v Poľsku.

Helena Hanesová
Kriváň — Korytárky 332
Zvolen
ČSSR

PS. Písal by si chcela aj moja sestra Anna Hanesová, ktorá má 17 rokov a študuje. Jej adresa je totožná s mojou.

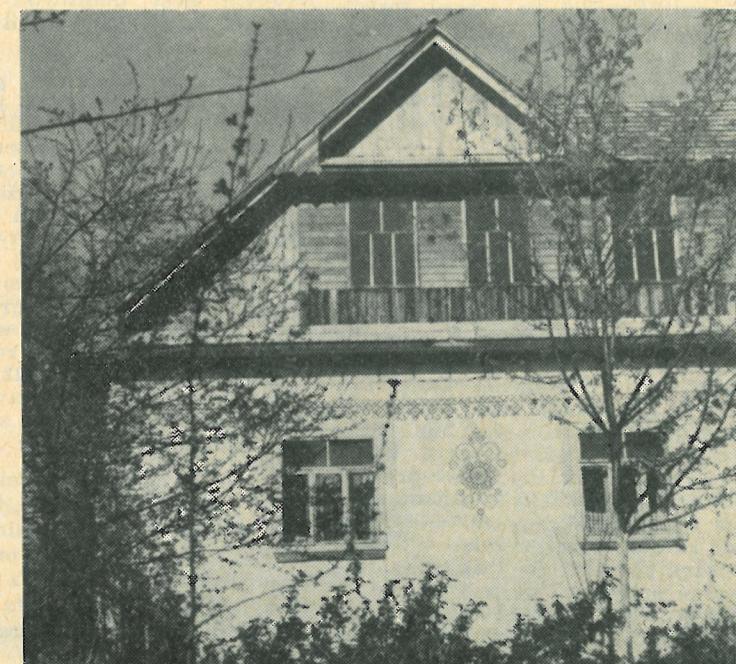
AKADEMICKÝ MALAR JAROSLAV VOTRUBA O JURGOWE

Jurgowské domy sú zväčša drevené, hodne je tu vysokých a šikmých striech, pri nich veľa urastených jaseňov. Stredom dediny a cez tieto stromy otvára sa pohľad na juh, na hradbu tatranských štítov, pohľad zvláštny, jedinečný, nevšednej divosti. Najkrajšie boli tieto pohľady na jeseň, kedy jasene ziarili žltými farbami nad tmavými štítnymi chalúp na úzadí všeobecných modrých farieb tatranských vrchov a štítov, ktoré sa nad týmto popredím zdály ešte vyššie a mohutnejšie. Dedina sa mi svojím zvláštnym rázom, ktorý bol ešte spestrený prvkami ludojevých architektúry, veľmi zapáčila. A keď som neskoršie poznal aj jej lúd, urastených, smelých a otužilých goralských, stalo sa mi jej prostredie blízke a rád som sa maťoval veľa mesiacov. Ešte aj po rokoch, keď som maťoval pri hradiske na Ždiari, a Jurgowania išli na vozoch „volo“ mňa, zastali a pozývali ma: „Paní majstre, chodťte s nami, ku nám do Jurgowa maťovať, bo my Vos radi máme“.

Jurgowskí goralí boli v Tatrách doma, kde pásavali stáda rožného statku a ovieci na Staré Polane. Pod Muráňom, v Javorovej i Bielovodskej, a občas okrem pastvy si aj šikovne zapoľovali. Tito pytliaci sa niekedy zdržiavali v Tatrách po celé mesiace. — Doniesli si iba municiu a vreco muky — mäso si upoľovali. Hlavne mali namierené na orlovia. Ku gorskému kroju

Na jeseň, počas zberu zemiakov ešte nie celkom suchých zemiakovú vŕňať Jurgowaniam vešali na ostrve (osekané smrekové kmene s čiastočne ponechanými vetvami) a stavali ich do radov na poliach. Nazývali ich „žandáre“. Ich rady dodávali jurgowským pojlim zvláštny ráz, hlavne v napadanom snehu.

Na niektorých jurgowských domoch sa zachovali ludové ornamentácie.

POL'NOHOSPODÁRSKE OTÁZKY

LEPSIE JE VYKŘMIT, AKO CHUDÉ PREDÁVAT

Pri rozoberaní poľnohospodárskych problémov na stránkach nášho časopisu poukazujeme aj na niektoré otázky ohľadom dodatočných príjmov, ktoré by mohli dosiahnuť viaceré, slabšie hospodárstva na Spiši a Orave.

K jedným z nich patrí rentabilita výkrmu kráv, ktoré sa chce predať na mäso a to z toho dôvodu, že sú jalové a často staré. Je totiž veľa roľníkov, ktorí privádzajú na nákupné stanice kravy chudé, namesto toho, aby ich vykŕmili, čím by získali lepšiu triedu a vyšiu váhu.

Kravy treba odstraňovať v podstate už 10-ročné. Iba veľmi dobré a s vysokou dojivosťou sa oplatí dlhšie chovať. Správne vykrmovanie dobytka nie len zväčšuje množstvo a hodnotu vyrábaného mäsa, ale zväčšuje aj príjmy. Za vykrmené kravy sa platí oveľa viac, ako za chudé. Tak napr. za kravy plnotučné dostávame za 1 kg 14,40 zl., a za malotučné iba 6 zl.

Na výkrm sa určuje zdravé kravy, ktoré dobre žerú. Nehodia sa jedinec podozrivé o tuberkulózu alebo s náznakmi onemocnenia zažívacej ustrojov, bud bezzubé. U takýchto jednotiek pribudanie výkrmu bude malé a výkrm sa neoplati.

Pred začiatom vykrmovania treba zvieratá zvážiť, pretože je to potrebné pre určenie dátky výživy. Čím je výživa lepšia a výdať ješť, tým rýchlejšie prebieha vykrmovanie. Správne prevádzkané vykrmovanie nemôže trvať dlhšie ako 100 dní. Závisí to predovšetkým od kondície vykrmovaných kráv a od výkra denného prírastku.

Počas vykrmovania rozlišujeme dva obdobia: prvý — rozopchávajúce, ktoré trvá asi 2 týždne,

druhé — výkrmné. V prvom období treba dávať veľké množstvo sena, slamy, pliev a neveľké množstvo štavnatých krmovín. V druhom období obsah kŕmnych dávok obmedzuje na polovicu, zväčšujeme naproti tomu množstvo štavnatých krmovín, ako siláž, vývarok s prídomkom vysokoobsažných látok, prípadne zemiakov, kŕmnej repy, melasy a obilných pozostatkov. Krmoviny musia byť samozrejme svieže a čisté. Nemožno dávať krmoviny, ktoré sa začinajú kazíť, lebo zapričinujú poruchy v činnosti zažívacej ustrojov a brzdia vykrmovanie.

Dôležitá je tiež príprava krmovín. Mimoriadny význam má náparovanie pliev a sečky horúcim vývarom alebo uvarenými zemiakmi. Tako pripravenú krmovinu zvieratá určené na vykrmovanie žerú veľmi ochotne. Treba dávať patričné množstvo vody, obvyčajne trikrát za 24 hodín, a jej teplota nemala by prekročiť 12 stupňov C. Treba poznamenať, že kravy určené na zabitie potrebujú viac krmovín ako mladé zvieratá. Vykrmovanie sa tým viac opláca, čím kratšie trvá a čím vyšší je denný prírastok.

Pre zdôvodnenie správnosti prevádzkania vykrmovania kráv uvediem niekoľko výpočtov. Dajme tomu, že sme vykrmovali kravu zo začiatocnej váhou 350 kg a po 100. dňoch vykrmovania dosiahli sme váhu 450 kg. Začiatocná hodnota kravy predstavovala $350 \times 6 = 2100$ zlôtých. Keby tá istá krava po 100. dňoch dosiahla aspoň II. triedu jej predajná hodnota by bola $450 \times 12,30 = 5535$ zl. V prípade dosiahnutia I. triedy jej predajná hodno-

Nákupná stanica domácich zvierat v Krempachoch.

ta bude 6480 zl. Keď odpočítame zužité krmoviny, v prvom prípade roľník zarobí načisto vyše 1600 zl., v druhom vyše 2500 zl.

Vykrmovanie chudého dobytka je teda výnosné tak pre roľníka ako aj pre štát. Je to vlastne jeden z prameňov zvýšenia dodávok hovädzieho mäsa pre potreby trhu.

Téma, ktoré sme rozoberali je aktuálna hoci aj z toho dôvodu, že mnoho roľníkov už v lete rozmýšľa, ktoré nerentabilné kravy odstrániť, aby v zime nezaťažovali krmovinový rozpočet. Preto tiež treba využiť obdobie letného vykrmovania, keď krmoviny sú pomerne lacné a možno dosiahnuť dodatočné príjmy zo svojho hospodárstva. (per.)

STAVEBNÁ SEZÓNA A MATERIÁLY

Na dedine je už stavebná sezóna v plnom prúde. Stavajú predovšetkým tí roľníci, ktorí začali stavbu v minulom roku. V prevažnej miere je tak, že roľníci, ktorí začali stavbu obytnými hradbami objekt zadovažili si určite množstvo stavebného materiálu, totiž hromadili ho už niekoľko rokov. Horšie je s tým, ktorí začinajú stavbu a nepripravili si niektoré materiály, ktorých deficit sa na dedine stále po-

cífuje. Týka sa to predovšetkým tehly a iných náhradných materiálov potrebných na stavbu. Keď ide o taký materiál ako cement, škrídlica, eternit je už o niečo lepšie, ako v minulých rokoch. Rast je trvalý, napr. roku 1968 vidieck obdrží vyše 3 200 tisíc ton cementu. Pridel eternitu sa zvýšil o 6%, lepenky o 4%, nepociťuje sa nedostatok klincov.

Keď ide o materiál na samotné múry, teda tehlu, tvárnice atď., treba zreteľne povedať, že dodávky sa udržali práve na úrovni minulého roku. Znamená to nedostatok asi 600 miliónov kusov. Aké je teda východisko zo situácie? Krátko povedané, čo možno

urobiť, aby si uľahčiť stavebné možnosti a odfažiť trh. Štát poskytol veľké možnosti pre organizovanie súkromnej výroby tehly svojským spôsobom na vlastnom hospodárstve, pričom výroba do 60 tisíc kusov je úplne uvolnená od dane. Je načas, aby takúto výrobu začať najmä tam, kde existujú pre to vhodné podmienky a surovina. Obvodné družstvá (GS) môžu dodať tiež patričné stroje na výrobu tvárníc. Roľnícka banka môže poskytnúť úver na nákup zariadenia pre výrobu tehly a tvárníc, dokonca na veľmi výhodných podmienkach. Celá výroba tehly, keď ju začal kolektív členov roľníckeho krúžku je uvolnená od

dane. Jedným slovom existujú veľmi dobré podmienky pre zorganizovanie výroby tehly alebo tvárníc.

Hodno upozorniť, že výhodné podmienky majú pre takúto výrobu najmä kolektívy pri roľníckych krúžkoch. Krúžky využívajú vysoké bankové úvery na zriadenie podniku. Keď táto výroba je určená pre vlastné potreby daň sa neplatí, keď na predaj, daň tvorí iba 1/3 dosiahnutého zisku. Odporúčame teda výrobu stavebných materiálov aj na Podhali, totiž pre mnohé slabšie hospodárstva bolo by to dodatočným zdrojom zisku a aj zamestnaním ľudí, zvlášť tam, kde je fažie o prácu. M.

Zaujímavosti

Medzi roľníkmi sa stretávame s mnohými zaujímavými nápadmi. Aby si uľahčili prácu konštruuju často v primitívnych podmienkach veľmi zaujímavé poľnohospodárske stroje, ktoré výborne doplnujú medzery v primyselnej výrobe. Na Orave sú známe „samorody“. V Bielostockom vojvodstve roľník Jan Kowalik prišiel na nápad zostrojenia traktora na vzdušnom vankuši. Chcel týmto spôsobom nahrať vo svojom hospodárstve chovanie dvoch koňov. Na dedine sú cesty zlé, pole vlnovité, v okolí plno jazier a močárik.

Co robí — rozmýšľal mnohokrát Jan Kowalik z dediny Gozd. Hoci by aj kúpil traktor, ale po takomto teréne ľahko sa bude môcť pohybovať. Okrem toho kolesá stláčajú pôdu ničiac jej štruktúru — uvažoval. Zvážiac to všetko J. Kowalik namiesto tradičného traktora na kolesách zstrojil — klzák, nazvaný tiež „lietajúcim tanierom“, ktorý sa vznáša nad zemou na vankuši stláčeného vzduchu. Senzačný traktor má miesto 4. kolies — 4 ventilátory typ R-400 pre sušenie sena, ktoré sú poháňané dvojma spaľovacimi motormi S-320. Počas skúšok, ktoré vyvolali v dedine opravdivy senzáciu, traktor sa slobodne pohyboval po poli na vzdušnej poduške, manévroval, lietal nad terénymi nerovnostami, a zase sa nehybne zadržiaval v mieste pri

ohlušujúcim hukotom ventilátorov. Tento vehikel podľa samého autora a zlepšovateľa bude môcť vykonávať aj najťažšie polné práce vrátane orby.

* * *

V Spojených štátach mnoho rokov prevádzali výskumy chovu prasiat pomocou umelé prasnice. Chov prasiat pomocou takejto aparatúry mal ovplyvniť výrobne náklady a predís stratám zapričinovaným dosť početnými prípadmi dochutia malých prasiat po narodení.

Aparatúra dovoľuje prevedenie dôkladných a mnohých výskumov, ktoré spočívajú na prijímaní prasiat mlieka od momentu narodenia a určenie príčiny dochutia. „Umelá prasnice“ je zložená z rovnovej skrine, ktorá má elektrické súpravy potrebné pre programovanie výživy. Na prednej doske sa nachádzajú klávesy pomocou ktorých sa určuje daný program krmenia. Samotna „prasnice“ má 12 jednotlivých priečinkov rozmiestnených kruhovite vedľa 12 nádrží s mliekom, ktoré sú vybavené dávkujúcim zariadením a zariadením pre chladenie mlieka.

Moment začiatia krmenia signalizujú hodiny. Ukázalo sa, že po niekoľkých pokusoch s hodinami a na určitý svetelný signál prasiata sa naučili same piť mlieko z korýtku a reagovať na signály. Po skončení pokusov „umelá prasnice“ má už široké použitie. (d. pre.)

ROL'NÍCKY KALENDAR — JÚL

Pred siatím, začínajúc nový poľnohospodársky rok, každý roľník mal by plánoval budúci výsev. Pri určení štruktúry výsevu treba prihliadať okrem iného na správne poradie úpravných rastlín.

Od začiatku júla obilia rýchlo dorastie a prichádza žatva. Najvhodnejšie obdobie pre zber obilia je vtedy, keď zrno nie je ešte úplne tvrdé, ale už nie je mliečne, teda ani príliš mäkké a ľahko sa láme na nechte. Oneskorenie žatvy zapričinuje zvyšovanie škôd z ohľadu na sypanie sa zrna, a okrem toho skracuje sa čas potrebný na požatevnú úpravu a siatic strniskových rastlín. Z obilia iba pivovarský jačmeň sa zberá vtedy, keď zrno je dobre vyplnené a zrelé.

Keď obilia na poli dostatočne vysechnie zvážame ho do stodoly alebo ukladáme do stohu. Snopy ukladáme tak, aby klasu neležali na zemi, ani pri stenách. Týmto spôsobom sa chráni zrno pred myšami. Pred zvážaním obilia, treba zo humna odstrániť staré stelivo a nahradíť ho novým. Treba opraviť hlinenú dlážku, zaplatiť diery v streche a dôkladne vyvetrať.

Okamžite po zbere obilia malo byť pole zaorané. Hned potom treba pustiť smyk alebo brány. Keď sa začína ukazovať burina, pole treba brániť. Ak chceme zasiať strniskové rastliny, robíme to hned po zbere obilia ešte pred zvezením snopov do stodoly. Orba je vtedy niečo hlbšia a hned za pluhom sa pušta siaci stroj. Pestovanie požatevných rastlín prináša veľ-

ký zisk, tak z ohľadu na krmivo, ako aj zlepšenie štruktúry pôdy.

Požatevné obdobie sa najlepšie hodí na vápnenie pôdy. Vápno sa seje na strnisko a prikrýva sa ho zaoraním.

V júli sa pokračuje v boji s pasávkou zemiakovou, nákažou na zemiakoch a praradajkach a repovým chvostíkom na repe.

Kompost založený pred jarom či skoro na jar musí byť na začiatku júla druhýkrát premiešaný.

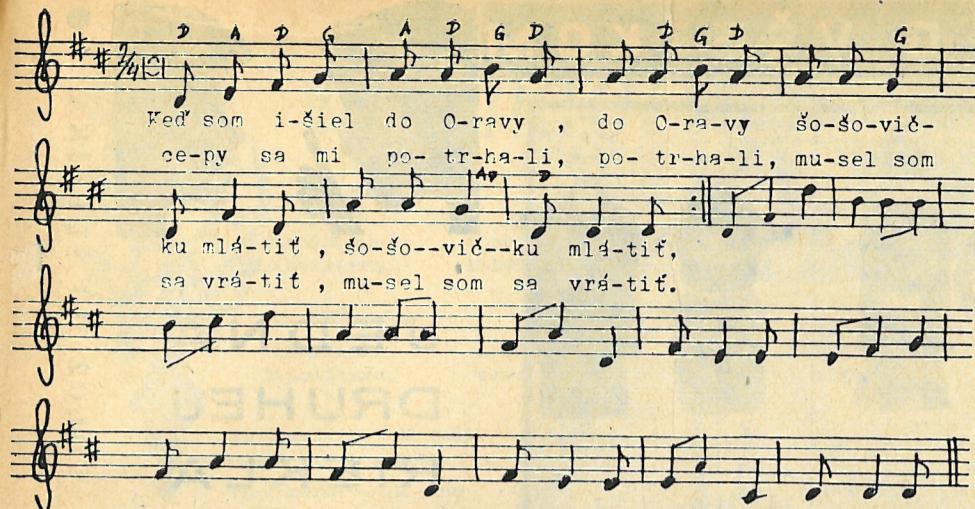
Dobytok musí sa dokrmovať v lete zeleným krmivom a silážou, vysokoobráznymi krmovinami. Teľatá musia byť celý deň vonku. Prasnice, ktoré krmia tiež by mali byť vypuštané na pastvisko, alebo kŕmené mladým zeleným krmivom. Týka sa to aj prasných svíň. Ošípané treba zaštetiť proti epidémii.

Júl je hlavným obdobím párenia oviec. Ovce sviežo sparené treba zaťať na 24 hodín do priehrad, až prejde ruja. V hodinach najväčzej horúčavy ovce treba odohnať z pastviska do košiar alebo do tieňa.

Slepkam, ktoré sú v uzavretých priestranstvách treba dávať sečku z mladej lucerny a d'ateliny. Treba im tiež dodávať vysokoobrázne krmoviny. Nevyhnutné je zaštetenie hydiny proti epidémii.

Je načas pomyslieť o minerálnych hnojivách a vysokokvalitnom obili na siatie v jeseni. Roľnícke krúžky musia najneskôr do 30. júla predložiť do GS objednávky na plnovagonne dodávky hnojív.

SD

Ked som išiel do Oravy

Citatelia, ktorí nepoznajú noty, a chceli by si zahrať uvedenú pieseň — navrhujeme:

— 2 3 3 5 6 6 7 6 6 6 7 6 6 6 5
— 2 3 2 6 6 5 2 2 2 (opakuje obidva riadky)

INSTRUMEN- — 2 3 9 7 7 7 7 8 9 6 6 6 3 6 2 3 3 3 3 3 5
TÁLNA DOHRA — 3 6 6 3 6 2 3 3 3 3 6 1 2 2 2

Hru navrhujeme pravou rukou na klavíri alebo na harmonike podľa tejto metódy. Na obrázku je narysovaná klaviatúra. Celé tóny sú označené veľkými číslami a poltony malými. Jednotlivé noty majú potom odpovedné čísla. Je potrebné, aby ste ich iba vyhľadali na skutočnej klaviatúre a v rytme vybrnkali.

Je to jednoduché — skúste.

Ked som išiel do Oravy, do Oravy,
šošovičku mlátiť, šošovičku mlátiť,
cepy sa mi potrhalí, potrhalí,
musel som sa vrátiť,
musel som sa vrátiť,

Ked som išiel do stodoly, do stodoly,
šošovičku mlátiť, šošovičku mlátiť,

cepy sa mi potrhalí, potrhalí,
musel som sa vrátiť,
musel som sa vrátiť,

Zvieratá na váhe

VÁHA PRIEMERNE
VEĽKÝCH EXEMPLÁROV:

Liška	7 kg
Jazvec	20 kg
Srnec	20 kg
Bobor	30 kg
Pštros	90 kg
Sob	150 kg
Diviak	200 kg
Hnedý medved'	350 kg
Los	400 kg
Kôň	400 — 1000 kg
Hroch	2500 kg
Africký slon	4000 kg
Modrá veľryba	vyše 100 000 kg

ROZLÚTENIE Z Č. 5/68
DOKÁZES TO

$$\begin{array}{r} 53 + 322 = 375 \\ \hline - : + \\ 26 - 23 = 3 \end{array}$$

$$27 \times 14 = 378$$

MLADÝM • MLADŠÍM • NAJMLADŠÍM

DRAHÍ MLADÍ ČITATELIA

PRI PRÍLEŽITOSTI VÁSHO DŇA DIETÁTA PRAJEME
VÁM DOBRÉZNÁMKY, VELA SLNKA CEZ PRÁZDNINY —
SPLNENIE VŠETKÝCH VAŠICH SNOV.

Redakcia ŽIVOT

Dnes sme pre vás pripravili
rozprávanie M. SENGALE-
VICOVEJ

VČIELKA

V úli, čo stál na kraji vŕeliny, žila jedna včielka. Spolu so svojimi priateľkami usilovne pracovala — zbieraťa po kvietkoch nektár, aby v úli bolo plno medu. Jedno ráno vyletela včielka z úla a sadla si na kvietok.

„Aký nádherný slnečný deň,“ potešila sa a rozhodla sa, že dnes zaleti na vzdialenosť lúku, kde rozkvitli medonosné kvety.

Náhle však včielka zmeravela: Z lesnej húštiny sa vynoril obrovský medved. Zrejme zacítil vôňu medu a vybral sa k úlu. Nebezpečie zbadali aj ostatné včielky. Krúžili ponad medveďom, bzučali a bodali ho. Medved' ich odháňal labami, vréval, ale ďalej sa uberal k úlu.

Ked včielka zbadala, že ich už je v nebezpečí, zlietla z kvietka a hodila sa na medveda.

— Počkaj, včielka. Ak ho pichneš, sama zahynieš! — volal kvietok.

Lenze včelička ako zlatá strela mierila rovno k strašnému zvieratu. Čoraz bližšie a bližšie, už je na dosah laba s ostrými pazúrmi.

Včelička pobrala všetky svoje sily a poštípala rozzúrené zvieru. V tú chvíľu padla do trávy.

— Chúďa včielka, — zaplakal kvietok.

Lenze kvietok sa pomýlił. Práve v tú chvíľu uvidela včielka, že strašné zvieru odskočilo od úla, zmizlo v lesnej húštine.

— Tak už je zachránený! — povedala včelička.

Tisícky jej priateľiek niesli do úla nektár, aby plást bol plný medu. To bolo posledné, čo uvidela.

Kvietok sa naklonil a z listkov do trávy, kde lelala včielka, padla priezračná kvapka ros. Kvapku osvetilo slniečko jagavým ohňkom.

MÁME SPOLOČNÉ ZÁL'UBY

Milí čitatelia, ak by ste si chceli dopisovať s ľudmi, ktorých fotografie sú uverejnili, píšte im na ich adresy. Tí, ktorí zase majú iné záujmy a chceli by si dopisovať a vymieňať skúsenosti svojej zberateľskej vásne (známky, nálepky, cigarety, gramoplatne, pohľadnice a iné), nech pošlú svoju fotografiu, napíšu vek, označenie záujmov a presnú adresu do našej redakcie.

EDITA MYSLAJEKOVÁ má 15 rokov, zbiera známky, pesničky a fotografie hercov a spevákov. Adresa: Studentská 17, Košice, ČSSR.

DRAHOŠLAVA GEJDOSOVÁ má 15 rokov, zbiera tanecné piesne, fotografie hercov a spevákov. Adresa: Lubeleská 328, okr. Lipt. Mikuláš, ČSSR.

Hojdací kôň

V našom dnešnom kútku — nová úloha. Spraví si tohto jednoduchého hojdacieho kôňa nebude ľažko ani pre tých najmenej zasvätených majstrov.

Budú nám potrebné dve dosky dlhé 85 cm, široké 50 cm a hrubé 12—15 mm. Musíme si tiež pripraviť naradie a dva kolíky, jeden dlhý 20 cm a druhý 35 cm.

1. Najprv vyrezeme podľa vedľajšieho plánu dve identické časti, potom polkruh na „sedlo“ a vyvŕtame dierky na kolík pre nohy.

2. Pred vyvŕtaním otvorov pre vmontovanie kolíka na ruky treba dosky z obidvoch strán hore trocha zhlobľovať pod uhlom (asi 6—7 mm), aby sme zabezpečili koníkovi rovnováhu a získali patričné rozostavenie dosák. Tú prácu treba vykonáť veľmi starostlivo.

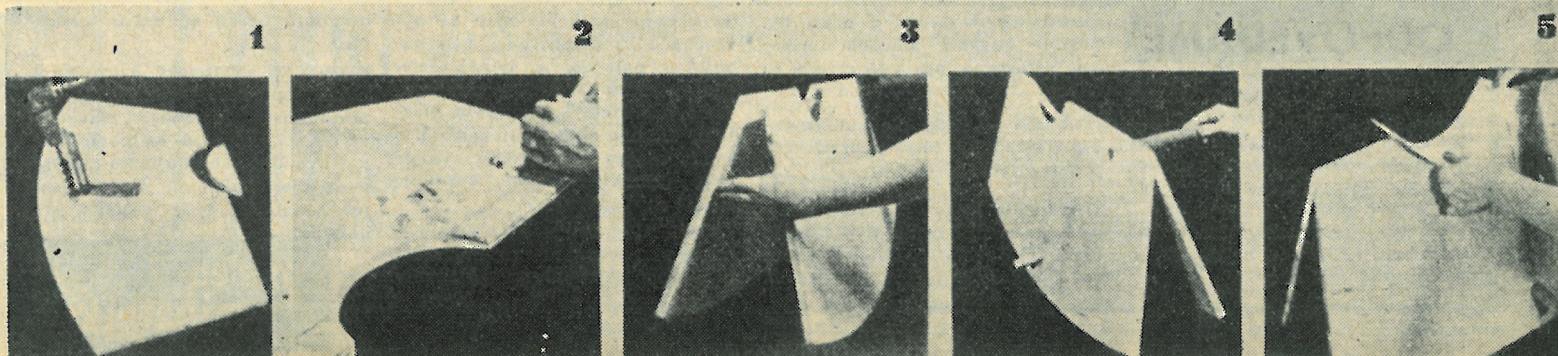
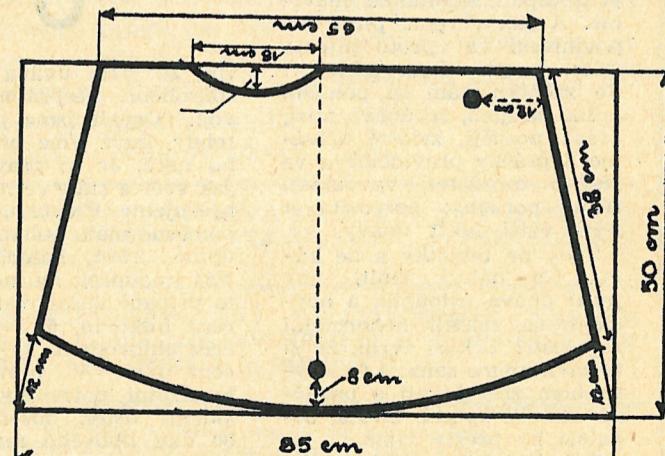
3. Po vykonaní šikmeho zárezu, spojujeme obe časti pomocou lepidla.

4. Namontujeme „ostrohy“ a držadlá pre ruky (možno tu použiť palicu od metly).

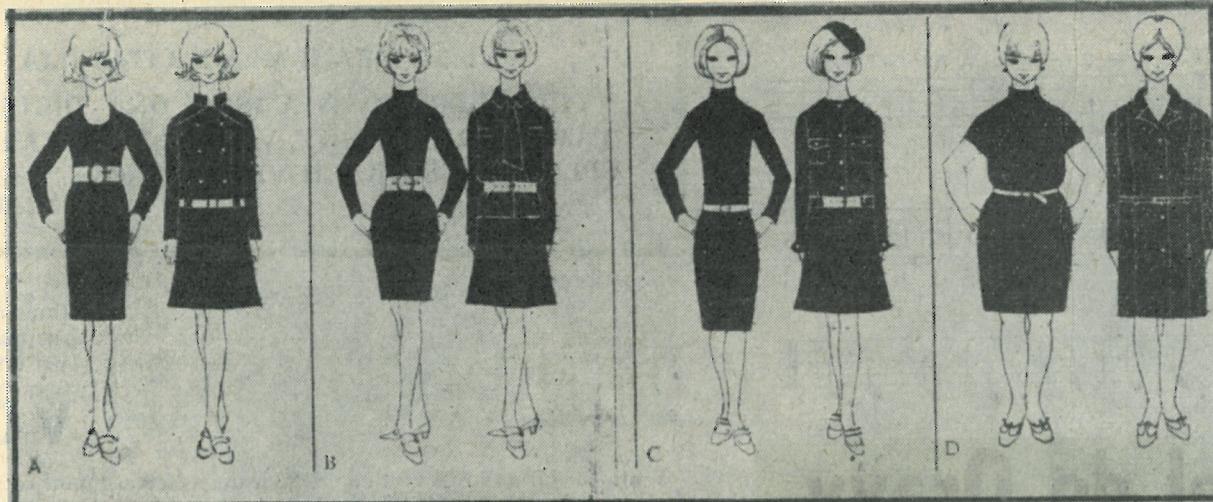
5. Na sedadlový otvor nalepíme tvrdú lepenku alebo preglejku a pomocou pilky či pilníka vyrovnávame ostré hrany. Nakoniec pomalujeme koňa olejovou farbou.

UROB SI SÁM

S PÁSKEM NEBO BEZ PÁSKU?

Móda 1968 je výrazne ve sportovním stylu, a jak víme, jedním z důležitých detailů tohoto stylu je pásek, v této sezóně výjimečně široký. Vyskytuje se však otázka, zda každá z nás může takový široký pásek nosit?

Pokusíme se na tuto otázku odpovědět:

a) Ženy s krátkou horní částí těla a širokým pasem by vůbec pásek na šatech nosit neměly. Pásek opticky zkracuje délku pasu a zdůrazňuje jeho šíři. Nevhodnější oblečení je halenka, kterou nosíme na sukni a která sahá až k bokům, nebo kabátky. Ženy s

pasem štíhlým ale kratší horní částí těla by také neměly pásky nosit, rozhodně ne široké. Úzké pásky u sukni, snížených na boky, zvláště provlečené ozdobnými poutky, opticky prodlužují horní část těla.

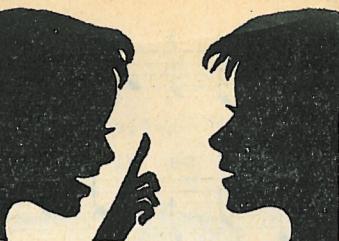
b) Ženy se štíhným pasem a širokými boky by neměly vůbec nosit pasentní šaty a tím méně s páskem v pasu. Pásek sice zdůrazňuje šířnost pasu, ale současně také širokost boků. Nejlépe vypadá volný pásek, prostředně široký, k nabrané vrchní časti šatů.

c) Dlouhá horní část těla a krátke nohy rovněž nesnáší široký pásek.

Pro postavy tohoto typu jsou nevhodné i rovné a krátké kabátky, které mohou být ukončeny všitým páskem (v dolním okraji) v šířce asi tří až šesti centimetrů.

d) Ženy s plnou postavou by nikdy, za žádných okolností, neměly nosit široké pásky. Úzké — 1,5–3 cm široké pásky jsou přípustné v případě, že horní objem těla je větší než objem boků.

Všeobecná pravidla: pouze ženy, jejichž postava je štíhlá a souměrná, mohou nosit pásky libovolné šířky, které se ovšem musí hodit k stylu šatů.

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

Ked' sa v 17. roku života nedostaví menštruačia, dievča sa musí poradiť lekára. Veľkou chybou je nečiné očakávanie až sa menštruačia sama dostaví. Príčinou oneskorenej menštruačie môžu byť okrem iného zlé životné podmienky v detstve, nespávna bezvitamínová výživa, rôzne trvajúce choroby alebo choroby prezenté v detstve ako napríklad tuberkulóza a rôzneho druhu avitaminózy. Vyskytujú sa aj chyby vrodené ako napríklad nedostatočný vývoj maternice.

MÓDA 1968

NA LETO

Suknička na letné horučavy má byť ľahká a vzdušná. Látky, ktoré používame na takéto oblečenie musia sa ľahko praf a model musí byť jednoduchý pre žehlenie.

Na umiestnennej schéme zobrazujeme prierez dvoch sukničiek: jedná — z bielej píky, so zapínaním na celej dĺžke zadného dielu a upravená naberačinami z anglickej výšivky. Druhá — v štýle zásterky, je na ramenach spojená iba lemovaním.

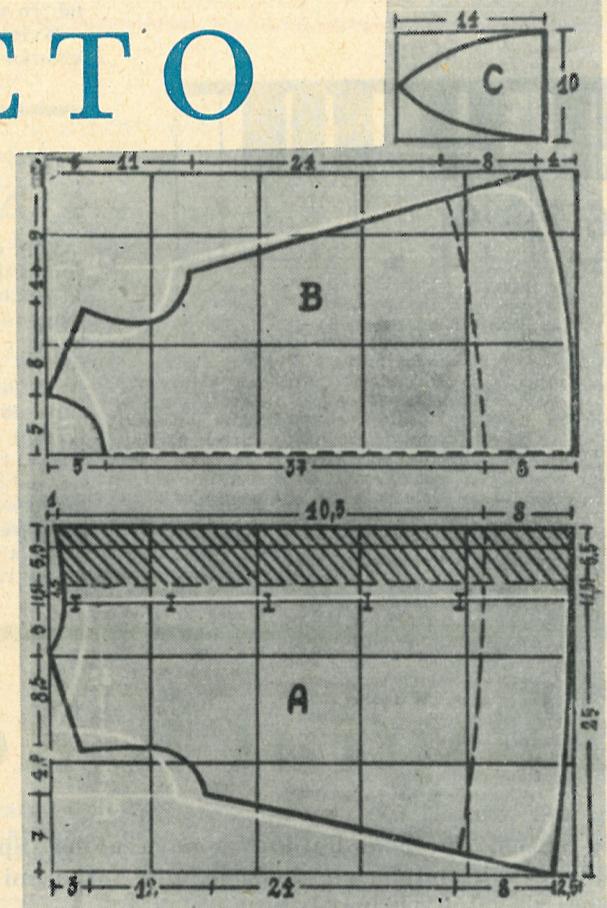
Aby uľahčil našim čitateľkám skompletovanie celého obleku, ktorý by dobre chránil dieťa pred príliš silnými slnečnými lúčmi, podávame aj prierez prijemného klobúčika.

A — polovica zadného dielu (pre model č. 2 je zadný diel vystrihnutý v celku); B — polovica predného dielu (pre obidva modely predný diel je vystrihnutý v celku); C — jedná časť klobúčika (treba vystrihnut 4 rovnaké časti).

Strih sukničky s naberačinami je označený čiernymi čiarami. Zakreslené miesto znamená podklad pre úpravu okraja zapínania, a pretrhávaná čiara — miesto založenia podkladu. Pretrhávané čiary dolu označujú miesto presívania fáld.

Výstrih sukničky-zásterky je označený bielejmi čiarami. Okraje výstrihu pazuch a spodu sukničky spolu s krátkym roztiňaním v bočných švoch sú obšité lemovaním.

Pripomíname našim čitateľkám, že deti, dokonca v tom istom veku, často sa od seba odlišujú výškou a tučnotou. Výstrih pripravený pre priemerný rozmer treba nutne — po vykonaní papierovej formy — upraviť pre postavu dieťaťa.

Přepadává nás najčastěji na jaře. Nechce se nám pracovat, jsme ospalí, snadno se unavíme. Avšak chceme plnit své povinnosti a proto pijeme kávu a polykarbátové tabletky. Ze začátku nám to pomáhá a zdá se nám, že únavu mizí, avšak později, zvláště užívame-li prášky pravidelně a ve větším množství, vyvolávají různé poruchy: nervozitu a ještě větší pocit únavy.

Tedy ne tabletky a ne kávu. Co náleží činit, aby jarní únava ustoupila a aby chom se zbavili menormální ospalosti? Lékaři tvrdí, že si zavírujeme sami, a že když bychom zrevidovali a patřičně změnili způsob života, ospalost by přešla sama.

Lékaři také například zjistili,

ÚNAVÁ

tily, že jarní únava je často způsobena nesprávnou výživou. Ospalí jsme přede vším tehdy, když jíme příliš mnoho tuků. Je to pravda stará jak svět a stále se na ní prohřešujeme. Člověku, který se poměrně málo pohybuje, stačí úplně 2 500 kalorií denně. Náš jídelníček by měl v tomto případě obsahovat: 15 percent bílkovin, 60–65 percent uhlovodanů, 25–30 percent tuků. V převedení na konkrétní potraviny by měl jídelní lístek obsahovat asi 30 dkg libového masa, ryby drůbeže, sýrů a vajec, asi 40

dkg uhlovodanů obsažených v zelenině, ovcí, cukru a pouze 6 dkg tuku. Nutno však počítat s tím, že mléko, sýry a vejce také obsahují tuk — to tedy znamená, že čistého tuku, např. másla, můžeme sníst pouze 3 dkg, (nejlépe na chlebě). K přípravě pokrmů doporučujeme používat umělý tuk a olej. Nutno dále při hledání k tomu, aby potrava obsahovala dostatek vitamínů. Jarní ospalost může být totiž také způsobena nedostatkem vitamínů, a to nejenom vitamínu C ale také vitamínu A (v rybím tuku, mléku, játrech),

mrkví, špenátu, zel. hrášku, vitamínu skupiny B (obsažených v mléku, droždí, vnitřnostech, žloutku) a vitamínu D (rybí tuk, vejce, mléko). Nedostatek těchto vitamínů může způsobit vážné poruchy v našem organismu a také únavu, ospalost a nechuteasťti.

Našim nepřítelem na jaře je také nedostatek pohybu. Je sice pravdou, že jarní proměnlivé počasy nedovolují dlouhé výlety, ale i nedaleké procházky za město nám pomohou. V přírodě je tolik nového, přiletěli již první ptáci, kvetou první jarní květiny. Z každé procházky se vrátíme zdravější, klidnější a — to je zádůležitější — méně ospalí a unavení.

Dnes vám milé čitatelky přinášíme model krásnych šiat z plastické čipky. Má rozšírenú, mierne zvlnenú sukňu. Obruba na sukni, tvarovaných prieramkoch, opások a golier sú zo saténu. Celý model je podšitý umelohodvabným taftom. Dĺžka odhaluje kolena (tu pozor: z centra diktátorov módy prichádzajú k nám správy, že dnešná dĺžka minisukien sa prežívá, vraj bude najviať 5 em na kolena).

Saty môžu tiež byť zo stříbro-bieleho brokátu, ale vtedy celé, aj s opáskom a golierom. Len sám opások ozdobujeme sponou — vzor na dolnej snímke.

ODPOVEDÁME

Obdržali sme dopisy od našich čitateľov niekoľkými otázkami týkajúcimi sa výživy nemluvňat a malých detí. V tomto a nasledujúcom čísle Života odpoviem na takéto otázky.

OTÁZKA — Ci dieta, ktoré nemá ešte zuby môže obdržiavať pokrm vyžadujúci žuvanie?

ODPOVED — Môže a malo by, pretože žuvanie pomáha formovať čeluste a pri vyzávani sa zubov.

OTÁZKA — Kedy dieta môže začať jest taký istý pokrm, aký pripravujeme pre dospelých?

ODPOVED — V podstate už v druhom roku svojho života môže dieta jest veľa druhov potravín určených pre dospelých, pričom

však tieto potraviny mali by byť trochu ináč pripravené. Tak napríklad polievky a mladú zeleniu namesto záprážky pripravujeme pre dieťa so surovým maslom, žltkom alebo mliekom. Nechodia sa pre nemluvňatá a malé deti potraviny tučné, korenité, udené a vzdúvajúce.

OTÁZKA — Prečo sú bielkoviny tak veľmi potrebné nemluvňatám a malým detom? Aké potraviny

obsahujú veľké množstvo bielkovín?

ODPOVED — Detský organizmus rastie neustále a rýchlo. Ke tomuto rastu potrebuje stavebný materiál, akým sú bielkoviny. K potravinám obsahujúcim veľké množstvo bielkovín zaradujeme mäso, mlieko, ryby, vajíčka, syr a hydinu.

nielen
pisateľkám

Kalendár

SLNKA

Východ 3.hod.20.min.
3.hod.14.min.

Západ 19.hod.48.min.
19.hod.59.min.

MESIACA

7.hod.19.min.
23.hod.38.min.

0.hod.00.min.
8.hod.21.min.

Nový mesiac — 27. mája
Prvá štvrt — 4. júna
Plný mesiac — 10. júna
Posledná štvrt — 17. júna

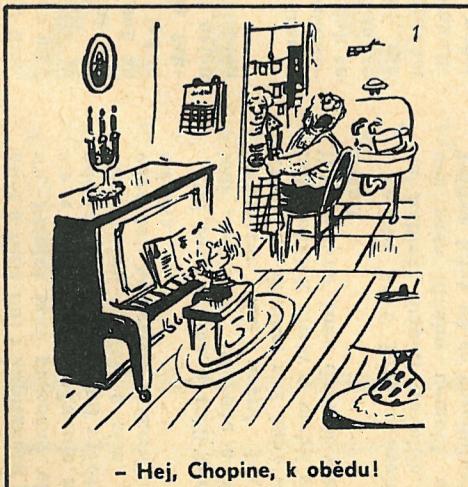
JÚN

1	SOBOTA Jakub, Konrád
2	NEDEĽA Erazim, Mikuláš
3	PONDELOK Klotilda
4	UTOROK František, Karol
5	STREDA Bonifáč, Valéria
6	STVRTOK Norbert, Paulína
7	PIATOK Robert
8	SOBOTA Medard, Vilchelm
9	NEDEĽA Felicitán, Pelagia
10	PONDELOK Bohumil, Margita
11	UTOROK Barnabáš, Félix
12	STREDA Ján
13	STVRTOK Božie telo
14	PIATOK Bazil, Valér
15	SOBOTA Jolanta, Vit
16	NEDEĽA Alina, Justína
17	PONDELOK Adol, Laura
18	UTOROK Alžbeta, Marek
19	STREDA Gervaz, Protaz
20	STVRTOK Florián, Florentína
21	PIATOK Alica, Marta
22	SOBOTA Flavius, Paulína
23	NEDEĽA Zenon
24	PONDELOK Danka, Ján
25	UTOROK Lucia, Vilchelm
26	STREDA Ján, Pavol
27	STVRTOK Mária, Vladislava
28	PIATOK Leon
29	SOBOTA Peter, Pavol
30	NEDEĽA Emilia, Lucia

MYŠLIEWKY A AFORIZMY

- Keby nebolo farieb, všetci ľudia by chodili v jednofarebných šatách.
- Nemohl prieskočiť, protože ti, co meli kričet hokoktali.
- Do smrti sa uč — a nakoniec dosiahneš to, že budeš mať, podobne ako mudre, právo pevdať že nič nevieš.
- Absurdita: Úzkprsá sexbomba.
- Vyžen lásku dverami, vlezie tu oblokom.
- I inkubátor se čosem stává vězením.
- Cudzí nos láka ostatných.
- Jsou záchytky i pro ty, kdo se opijejí, moc?
- Clovek má preto hlavu navrchu, aby nechodil hore nohami.
- Moudrejší ustoupí. Když je hľoupý.

HUMOR

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

ZAPOBIEGANIE PASOŽYTNICÝM CHOROBOM OWIEC

W poprzednim numerze omawialiśmy jak zapobiegać chorobom wywoływanym przez bakterie, chorobom zakaźnym, teraz kolej na omówienie sposobów zapobiegania powstawaniu chorobom wywoływanym przez pasożyty — robaki. Większość jaj pasożytów jest wydalana z kalem na zewnątrz, gdzie odbywa się dalszy etap rozwoju jaj. Jedne dojrzewają leżąc bezpośrednio na ziemi inne muszą dostąć się do innego organizmu. Na tej podstawie można podzielić robaki na dwie kategorie. 1. rozwijające się w środowisku zewnętrznym i 2. wymagające do dalszego rozwoju obecności tzw. żywicieli pośrednich.

Pasożyty odznaczają się bardzo wielką płodnością. Liczbę wydalonych z kalem jaj oblicza się na miliony sztuk. Produkcja ta-

kiej ilości jaj sprawia, że spośród milionów wydalonych jaj, zaledwie mała część znajduje możliwość dalszego rozwoju. Jednak jest to ilość dostateczna do zapewnienia i utrzymania swojego gatunku. Wystarczy powiedzieć, że jedna motylka wątrobową produkuje w ciągu 2 tygodni 2 miliony jaj, samica glisty świńskiej 27 milionów jaj.

Jeżeli do tego wszystkiego uprzystomimy sobie że w jednym organizmie owcy przebywa przecież nie jeden pasożyt to widać że w otoczeniu zwierząt znajdują się astronomiczne ilości jaj robaków. Wobec tego wszędzie gdzie tylko przebywają zwierzęta, lub gdzie ich kąt może być rozniesiony — zawsze istnieją źródła zarażenia.

Deszcz, wiatry mogą roznić jaja na dalsze odległości. Już z tego widać, że główną rolę w rozprzestrzenianiu się pasożytów odgrywa nawóz owcy, zarówno w owczarni jak i na pastwisku.

Do niszczenia tychże jaj można posługiwać się metodami chemicznymi, fizycznymi i biologicznymi. Środki chemiczne na ogół nie dają dobrych wyników gdyż nie ma pewności, że

środek dojdzie do wszystkich warstw nawozu. Poza tym niektóre jaja wykazują dużą odporność na różne czynniki chemiczne. Czynniki fizyczne jak wysoka i niska temperatura mają nieraz dużą siłę, ale w praktyce działanie ich jest zbyt ograniczone. Okazało się, że z czynników fizycznych najskuteczniejsze jest ciepło. Temperatura 65° zabija jaja i larwy już po minucie.

Podwyższenie temperatury można wytworzyć przez wykorzystanie właściwości fermentacyjnej pewnych bakterii żyjących w nawozie. W tym celu nawóz wywożony z owczarni należy kopować w przymach o objętości około 1 m³ przy czym nawóz winien być układany dość luźno, aby powietrze miało dostęp. W takich przymach temperatura w ciągu 3-7 dni dochodzi do 60—70°. Gdy nawóz dostatecznie się zagrzeję należy go dobrze ubić, aby nie pozbawiać go wartości nawozowej. Przy likwidowaniu kopów wierzchnia warstwę należy zdjąć i poddać ponownemu kopowaniu, gdyż w tych warstwach temperatura była o wiele niższa.

Pastwiska silnie zarażone jajami i wylegitymi z nich larwami są dalszym źródłem zakażenia się zwierząt, dlatego tam stosujemy metody biologiczne niszczienia. Jaja i larwy po pewnym czasie przebywania na pastwisku giną same. Dlatego też nie używanie pastwiska przez okres 2-3 miesięcy poważnie obniża możliwość ponownego zarażenia się zwierząt. Zależnie przeto od możliwości danego gospodarstwa, pastwiska dzieli się na działki, które wyposaża się kolejno. Zastosowanie za raz po przerwaniu pasienia na danej działce, dezynfekcji chemicznej siarczanem miedzi w roztworze 2% lub w proszku przyczyni się znacznie do wyniszczenia pasożytów.

Tu trzeba również zwrócić uwagę na wodojępoje z reguły unika się wód stojących, a do tego należy jeszcze zagodzić dostęp do takich wód i do rosnącej w pobliżu nich roślinności. Zachowanie powyższych zaleceń pozwoli nam zabezpieczyć się przed nieraz dość sporymi stratami wśród pogłowia owiec.

H. MACZKA

EMERYTURY I RENTY (2)

Renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który spełni łącznie następujące 3 warunki:

1. ma wymagany okres zatrudnienia. Okres ten wynosi dla pracownika, który stał się inwalidą w wieku od 18 do 20 lat — 1 rok od 20 do 22 lat — 2 lata od 22 do 25 lat — 3 lata od 25 do 30 lat — 4 lata powyżej 30 lat — 5 lat.

Ustawa w pewnych przypadkach zwalnia pracowników w całości lub w części z wymagań posiadania wyżej określonych czasoskresów zatrudnienia.

2. stał się inwalidą wskutek wypadku w zatrudnieniu, choroby zatrudnienia,

dowej lub innych przyczyn;

3. stał się inwalidą w okresie zatrudnienia lub równorzędnym z okresem zatrudnienia (do tych ostatnich należy np. nauka w szkole do której został skierowany pracownik przez zakład pracy albo

służba w polskich formacjach wojskowych za granicą w czasie ostatniej wojny i inne wymienione przez ustawę) albo w ciągu 18 miesięcy, a w razie choroby zawodowej — w ciągu 2-ch lat po upływie tych okresów.

Inwalidą w rozumieniu ustawy jest osoba częściowo lub całkowicie niezdolna do wykonywania zatrudnienia z powodu stałego lub długotrwalego naruszenia sprawności organizmu. Ustawa ustala III grupę inwalidów w zależności od stopnia niezdolności do wykonywania zatrudnienia i zarobkowania.

Wysokość renty inwalidzkiej uzależniona jest od

grupy, do której inwalida został zaliczony, a nadto od tego czy inwalidztwo powstało wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej czy też z innych przyczyn.

Dla przykładu podajemy, że renta inwalidzka z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa wynosi miesięcznie:

Dla zaliczonych do grupy inwalidów	Procent podstawy wymiaru renty		
	do 1500 zł	od nadwyżki ponad 1500 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I i II	65	30	20
III	45	20	

Uwaga: podstawa wymiaru renty tak jak emerytury jest przeciętny zarobek z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia albo kolejnych 24 miesięcy zatrudnienia dowolnie wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 12 lat zatrudnienia)

A więc np. pracownik który miał 2500 zł pensji i zaliczony został do II grupy inwalidów otrzymywać będzie 1225 zł renty.

Do tego dolicza się dodatki za okresy zatrudnie-

nia. Renta inwalidzka ulega na wniosek zainteresowanego zamianie na emeryturę, jeśli osiągnął on wiek emerytalny i ma okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury.

Uwaga: z natury rzeczy w tym krótkim opracowaniu podaliśmy tylko przepisy najważniejsze, nie wyczerpując całości zadągnienia.

WITOLD FERFET

ZEMIAKOVÉ OBLÚČIKY

Rozpočet pre 4 osoby: 26 dkg zemiakov, 20 dkg kru-

picej múky, 10 dkg masla alebo umelého tuku, 1 vajce, soľ, kypriaci prášok rasca.

Na doske zamiesime cesto z uvarených postrúhačných zemiakov, krupicovej múky, masla alebo

margarínu, soli žltka z kypriaceho prášku (na špičku noža). Potom cesto rozvalkáme, preložíme na tretiny, potom na polovicu a odložíme na 10 minút do chladu. Prekladanie cesta opakujeme trikrát. Na koniec z cesta vyvalkáme

pás hrubý asi pol cm a široký 12 cm, celý potrieime bielkom, posypeme solou a rascou, pokrájame pásky, poukládame na vymastenú formu a v horejcej rúre do ružova upečieme.

PREDPLATNÉ V ČESKOSLOVENSKU PRIJÍMA: POŠTOVNÍ NOVINOVÁ SLUŽBA — DOVOZ TISKU, VINOHRADSKÁ 46, PRAHA 2, VINOHRADY. INDEXOVÉ ČÍSLO ŽIVOTA JE 36650 A PREDPLATNÉ NA JEDEN ROK ČINÍ 24,60 KČS.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NÁSEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

ŽIVOT

CZASOPISM SPOŁECZNO KULTURALNE

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce ukazuje się do 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski. Opracowanie graficzne — Luděk Holub. Korekta stylistyczna i ortograficzna jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Korekta stylistyczna i ortograficzna jęz. słowackiego — Jan Grygiak. Krystyna Tomczyk (red. techniczny). Nadesłany rekonopis, fotografie i rysunki redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE“ RSW „PRASA“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11. ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, TEL.: 21-15-41, 28-22-81. Prenumerat na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmuje urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-1000 20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch“. Ceny prenumeraty: kwartal: 3 zł., półroczna: 6 zł., roczna: 12 zł. Prenumeratę ze zmieniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-88. Egzemplarze numerów zdecentralizowanych można nabyc w Punktach Wysyłkowych Prasy Archiwальной „Ruch“, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konto Nr 114-6-70041 VII O/M Warszawa. Oddano do składy 16.V.68 r. Podpisano do druku 22.VI.68 r. Druk. Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa“, Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 956.

ŠPIČKA NA CIGARETY

(ZE VZPOMÍNEK NÁMORNÍKA)

W. ZACZEK

V DUBNU TOHOTO ROKU UPLYNULO DVACET LET OD POVÁLEČNÉHO STARTU NASEHO LODNÍHO PRŮMYSLU. PRVNÍ Z PO- DOPRAVĚ, PŘI PRŮLEZITOSTI TOHOTO VYROCI UVEREJNUJEME VZPOMÍNKU NÁMORNÍKA, KTERÁ JE ČASTECNE TEMATICKY SPOJENA S TĚMTO TĚMEM HISTORICKÝMI LODĚMI, A KRESBU A. WERKHO Z MĚSÍČNIKU „MORZE“.

Na tuto příhodu, kterou budu vyprávět, mám malou památku. Je to špička na cigarety, hezká štíhlá špička, která se od jiných liší tím, že nebyla koupena v obchodě ani ve stánku v exotickém přístavu, ale že byla vyrobena na lodi. Sem tam ji používám když večer pracuju a vždy se mi vybaví ona událost, která tehdy dost znicila mé nervy. Bylo tomu takto:

V roce 1956 jsem byl kapitámem dopravní lodě na uhlí a rudy „Pstrowskii“, která byla jednou z prvních lodí postavených u nás. Parník rozhodně nebyl luxusní; byl trochu zastaralý aby mohl konkurovat na mezinárodním trhu, měl vady, ale měl také své dobré vlastnosti. Cesty byly stále stejné, bezhaděně nudné, monotónní; navštěvovali jsme tyřez přístavy.

S uhlím do Finska nebo do Švédská a nazpět domu s rudou. Vzácne, v zimě, se naše trať odchylala trochu na západ, ale jak jsem již řekl, málodky.

V listopadu 1956 bylo nutno dokončit velké exportní smlouvy na uhlí s Finskem a jestě jsme neplánovali všechnu rudy, která byla zakoupena v severním Švédsku. Ačkoliv se blížila zima a Botnický záliv pomalu zamrzal, museli jsme se dalej plavit na sever a přistávat v témeř úplně zamrzlých přístavech. Pomáhaly nám švédské ledoborce. Když byla loď naložena, jakžakž to šlo, ale bez záťete jsme se le-

du ještě hlouběji do Botnického zálivu, do malého přístavu pro převoz rudy, někam k Luleu. Byl jsem přesvědčen, že přístav je už uzavřen, avšak na nás dotaz švédské řády odpověděly, že přístav pravidelně startuje.

STAVENÝCH LODÍ — „SOLDEK“ — I ČTYŘI DALŠÍ NA PŘEPRAVU ZELEZNÉ RUDY, DO DNEŠNÍHO DNE SILOUZI V POLSKÉ NÁMORNÍ DOPRAVĚ. PŘI PRŮLEZITOSTI TOHOTO VYROCI UVEREJNUJEME VZPOMÍNKU NÁMORNÍKA, KTERÁ JE ČASTECNE TEMATICKY SPOJENA S TĚMTO TĚMEM HISTORICKÝMI LODĚMI, A KRESBU A. WERKHO Z MĚSÍČNIKU „MORZE“.

Na tuto příhodu, kterou budu vyprávět, mám malou památku. Je to špička na cigarety, hezká štíhlá špička, která se od jiných liší tím, že nebyla koupena v obchodě ani ve stánku v exotickém přístavu, ale že byla vyrobena na lodi. Sem tam ji používám když večer pracuju a vždy se mi vybaví ona událost, která tehdy dost znicila mé nervy. Bylo tomu takto:

V této nářeď se k nám připojila plavba, na níž vzpomínám, vedla do malého finského přístavu, který jsem nemohl najít na žádné z navigačních map, které jsem měl. Velezí jsme tam uhlí. Pouze pilot, který nás celé hodiny vedl, věděl, kam plujeme. Protože však neznal jiný jazyk než finskou, nemohl jsem se od něho dovděčit. Nebyl to přístav, kam jsme se prodrali, pouze malá továrnička na celulózu, která jednou za rok dostávala povídání tři tisíce tun uhlí. Přístav mělo určitě půvab. Bylo nutno spustit dvě kofry uprostřed malého zálivu a lana z přídě se vyzouza na břeh a uvázala na prachohýzejších borovicích. Vykádala probíhala celý den. Vykádali jsme uhlí na jedinou existující bárku. V nočním hodinu jsme tyřez přístavy.

S uhlím do Finska nebo do Švédská a nazpět domu s rudou. Vzácne, v zimě, se naše trať odchylala trochu na západ, ale jak jsem již řekl, málodky.

V listopadu 1956 bylo nutno dokončit velké exportní smlouvy na uhlí s Finskem a jestě jsme neplánovali všechnu rudy, která byla zakoupena v severním Švédsku. Ačkoliv se blížila zima a Botnický záliv pomalu zamrzal, museli jsme se dalej plavit na sever a přistávat v témeř úplně zamrzlých přístavech. Pomáhaly nám švédské ledoborce. Když byla loď naložena, jakžakž to šlo, ale bez záťete jsme se le-

dovou tříští prodrali s velkými protízemi.

Plavba, na níž vzpomínám, vedla do malého finského přístavu, který jsem nemohl najít na žádné z navigačních map, které jsem měl. Velezí jsme tam uhlí. Pouze pilot, který nás celé hodiny vedl, věděl, kam plujeme. Protože však neznal jiný jazyk než finskou, nemohl jsem se od něho dovděčit. Nebyl to přístav, kam jsme se prodrali, pouze malá továrnička na celulózu, která jednou za rok dostávala povídání tři tisíce tun uhlí. Přístav mělo určitě půvab. Bylo nutno spustit dvě kofry uprostřed malého zálivu a lana z přídě se vyzouza na břeh a uvázala na prachohýzejších borovicích. Vykádala probíhala celý den. Vykádali jsme uhlí na jedinou existující bárku. V nočním hodinu jsme tyřez přístavy.

— Jsme příliš vpravo a plujeme na jalvany!

Byl jsem si tím téměř jist. Důvodem byl mnohem níž, protože tojník se pousmál mě opatrnosti: — Pane kapitáne, přeče ledoborec je tu doma. Ví, kudy jít, ne?

— Zastavil se!

Vyběhl jsem na palubu. Ledoborec opravdu stál. Okamžitě jsem dal příkaz do strojovny: stop! Nejdřív zvýku se priblížil k našemu boku a hodil nám pokyny. Vypadalo to že na kusu smetákové hole byl jediný člověk, s nímž se dalo mluvit, byl technický ředitel továrničky, ale i jeho angličtina byla ohraničená. Spojení s vlastní jsme měli být první nakládání, za námi plul číslo v sestavovaném konvoji. Měli jsme plout první, protože jsme měli závěrečnou smlouvu s ruskou.

Když vzdalenost činila asi patnáct metrů, dal jsem „stop“ a klad vyložen a mohli jsme utírat z té díry. První telegram od rejdára vyzval i udiv a nejistotu. Dostal jsem příkaz, abych se vydal pro

rudu ještě hlouběji do Botnického zálivu, do malého přístavu pro převoz rudy, někam k Luleu. Byl jsem přesvědčen, že přístav je už uzavřen, avšak na nás dotaz švédské řády odpověděly, že přístav pravidelně startuje.

Plavba přes otevřené moře byla poměrně lehká, voda nebyla zamrzlá. Potíže se začaly teprve u severních Kvarek, v těsně leživu, protože byly již snaty všechny navigační známkы a možnost určení polohy byla pramala. Měli jsme sice kompas a dobrý rádirový zaměřovač, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

V této nářeď se k nám připojila sesterská loď „Brigada Makowskia“, na které byl můj srdečný přítel Miša. Nacházel se v mnohem horší situaci než my, protože jeho výgačných map, které jsem měl. Velezí tam uhlí. Pouze pilot, který nás celé hodiny vedl, věděl, kam plujeme. Protože však neznal jiný jazyk než finskou, nemohl jsem se od něho dovděčit. Nebyl to přístav, kam jsme se prodrali, pouze malá továrnička na celulózu, která jednou za rok dostávala povídání tři tisíce tun uhlí. Přístav mělo určitě půvab. Bylo nutno spustit dvě kofry uprostřed malého zálivu a lana z přídě se vyzouza na břeh a uvázala na prachohýzejších borovicích. Vykádala probíhala celý den. Vykádali jsme uhlí na jedinou existující bárku. V nočním hodinu jsme tyřez přístavy.

— Jsme příliš vpravo a plujeme na jalvany!

Byl jsem si tím téměř jist. Důvodem byl mnohem níž, protože tojník se pousmál mě opatrnosti: — Pane kapitáne, přeče ledoborec je tu doma. Ví, kudy jít, ne?

— Zastavil se!

Vyběhl jsem na palubu. Ledoborec opravdu stál. Okamžitě jsem dal příkaz do strojovny: stop! Nejdřív zvýku se priblížil k našemu boku a hodil nám pokyny. Vypadalo to že na kusu smetákové hole byl jediný člověk, s nímž se dalo mluvit, byl technický ředitel továrničky, ale i jeho angličtina byla ohraničená. Spojení s vlastní jsme měli být první nakládání, za námi plul číslo v sestavovaném konvoji. Měli jsme plout první, protože jsme měli závěrečnou smlouvu s ruskou.

Když vzdalenost činila asi patnáct metrů, dal jsem „stop“ a klad vyložen a mohli jsme utírat z té díry. První telegram od rejdára vyzval i udiv a nejistotu. Dostal jsem příkaz, abych se vydal pro

byly větší, led by se okamžitě seskal a loď by uvážla. Směr byl na nejbližší ostrůvky, potom obrat devadesát stupňů nalevo přímo ve směru světel majáku velmi úzkým řádem mezi balvany na vnitřní den z jejich největších ledoborců.

Plavba přes otevřené moře byla poměrně lehká, voda nebyla zamrzlá. Potíže se začaly teprve u severních Kvarek, v těsně leživu, protože byly již snaty všechny navigační známkы a možnost určení polohy byla pramala. Měli jsme sice kompas a dobrý rádirový zaměřovač, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Plavba přes otevřené moře byla poměrně lehká, voda nebyla zamrzlá. Potíže se začaly teprve u severních Kvarek, v těsně leživu, protože byly již snaty všechny navigační známkы a možnost určení polohy byla pramala. Měli jsme sice kompas a dobrý rádirový zaměřovač, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přiložil k očím daleko kohout. Světlo před námi nebylo výrazné, ale to bylo vše. Takový luxus, jako je radar, na těchto lodičkách neexistuje, sonda „vysedala“ od „naroveně“ lodě a nemohli jsme se na ni spojehat.

Po změně směru, několik minut po plnoci, ledoborec viditelně zrychlil a odtrhl se od čela konvoje. Stál jsem ve dverích koridoru dělníků budky a ohíral jsem si zmrzlé ruce na hrnku horkého čaje, nemohl být říci, kolikářského. Pozoroval jsem světla a brádu v ledě. Něco se mi nedálo. Postavil jsem šátek a přilož